

Naš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XV./ŠTEVILKA 28

CELOVEC, DNE 11. JULIJA 1963

CENA 2.— ŠILINGA

Nationale Minderheiten und „kleine“ Volksgruppen in Europa

Ein gesamteuropäisches Anliegen
Univ. prof. Dr. Dr. Anton Hilckman,
Mainz/Deutschland

Das Minoritätenproblem gehört ohne Frage zu den Kernproblemen Europas; man übertreibt nicht, wenn man sagt: ohne eine alle Beteiligten befriedigende Lösung des Minoritätenproblems (richtiger gesagt der Minoritätenprobleme; denn jedes ist ein Problem für sich) kann es nie eine echte europäische Integration geben.

Wir beschränken unsere Ausführungen auf die nationalen Minoritäten; religiöse und andere Minoritäten bieten andersartige Probleme dar.

Nationale Minoritäten gab es wohl immer in Europa; in früheren Zeiten noch mehr als heute; die Existenz von Minoritäten bedeutet jedoch nicht ohne weiteres ein Minoritätenproblem. Ein Minoritätenproblem besteht nur dann, aber auch stets dann, wenn eine Minorität durch ihre Zugehörigkeit zu einem Staat anderer Sprache der Gefahr ausgesetzt ist, ihr eigenes Wesen, ihre Sprache oder ihre kulturelle Eigenart zu verlieren, d. h. sprachlich und kulturell von der anderssprachigen Mehrheit assimiliert und resorbiert zu werden. Es ist leicht einzusehen, daß die Gefahr sprachlicher und kultureller Assimilation in der Gegenwart unendlich größer ist als in früheren Jahrhunderten; einmal infolge der ganz allgemein in nivellierender Richtung wirkenden Tendenzen des Massenzeitalters und sodann wegen der vielfältigten Beeinflussungsmöglichkeiten der Gegenwart (allgemeine Schulen, Presse, Kino, Radio usw.), die oft ganz bewußt als Kampfmittel gegen die Minderheiten eingesetzt werden; diese können aber auch schon durch bloße Nichtbeachtung bis in ihre Existenz gefährdet werden.

Unter den nationalen Minderheiten in Europa sind grundsätzlich zwei Gruppen zu unterscheiden: 1. solche, die Teile eines Volkstums sind (und sich auch als solche fühlen), das anderswo einen eigenen nationalen Staat besitzt, so daß sich also bei diesen Gruppen Volkstumszugehörigkeitsgefühl und Staatsangehörigkeit nicht decken; 2. solche, denen die Geschichte eine Eigenstaatlichkeit überhaupt versagte oder wieder nahm, d. h. also Volksgruppen, die heute nur als Minderheiten in einem Staat (oder, wie im Falle der Basken, in mehreren Staaten) mit anderssprachiger Mehrheit existieren.

Man wird generell sagen müssen, daß völkische Minderheiten der letzteren Art noch viel mehr der Gefahr der Absorption ausgesetzt sind als die ersteren, die sich durchweg kulturell an ihre großen „Muttervolkstümer“ anlehnen können und an diesen oft genug auch eine politische Stütze finden.

Eine Sonderstellung nehmen einige Staaten (Schweiz, Belgien) ein, die verschiedensprachige Volksgruppen umfassen, diesen aber prinzipiell volle Gleichberechtigung zugestehen, so daß es hier also, zum mindesten im juristischen Sinne, keine Minderheiten gibt.

Einen besonderen Fall stellen solche Gruppen dar, die zwar sprachlich ganz eindeutig dem Staatsvolke eines anderen Staates näher verwandt sind als dem ihres eigenen, bei denen jedoch das Staatsbewußtsein vor der Sprachverwandtschaft rangiert (Beispiel: die Galicier auf der Iberischen Halbinsel, die sprachlich den Portugiesen sehr viel näher stehen als den Spaniern, — man kann das Gallego als einen portugiesischen Dialekt betrachten — sich aber politisch durchaus als Spanier fühlen, ganz im Gegensatz etwa zu den Katalanen, deren Eigensprachlichkeit mit einem sehr betonten eigenen Kulturbewußtsein und einem betonten Widerstand gegen das kastilisch geführte Gesamtspanien einhergeht.)

Da sich in Europa politische Grenzen und Volkstums Grenzen bei weitem nicht decken, sind wir sehr reichlich mit Minderheiten und Minderheitenproblemen gesegnet. Die Friedensschlüsse nach dem Ersten Weltkrieg beseitigten zwar einen Teil derselben (Polen), schufen aber dafür andere (Nadaljevanje na 8. strani)

Krise Habsburg še ne bo konec

Vprašanje, če se sme vrniti Oto Habsburški nazaj v Avstrijo, bi kmalu razdrlo koalicijsko obeh vodilnih avstrijskih strank. Koalicija je ostala. Navidezno končana kriza se zdaj še vendar nadaljuje. Kajti sporno točko so prenesli zdaj iz parlamenta v vlado. V torek je notranji minister Olah v ministrskem svetu izjavil, da zanj velja izgon Otona Habsburškega iz dežele »v polni meri« in da bo dal njemu podrejenim uradom navodila v tem smislu. Ministri Ljudske stranke so se temu uprli s tem, da izjave notranjega ministra niso »vzeli na znanje«, kot je v takih slučajih navada.

V imenu zunanjega ministra dr. Kreiskyja, ki se je mudil ob tem času izven dežele, je podal podkancler Pittermann enako stališče. Notranje in zunanje ministrstvo sta kot znano ključni poziciji za Otonov povratek. Dr. Kreisky more zbrisati »zabranjeno« iz Otonovega potnega lista. Olah pa »poveljuje« obmejnim uradom

in more z navodili doseči, da ga ne pustijo čez mejo.

Svoje zadržanje sta oba socialistična ministra utemeljila, češ, da je državni zbor izjavil, da povratek Habsburga ni zaželen. Tudi je obvezen sklep ustavnega sodišča, ki pa se je izjavilo za nepristojno. Sklep upravnega sodišča, ki je odločalo kot zadnja instanca, pa ne podere »obveznosti«, ki je sledila iz sklepa ustavnega sodišča.

OeVP je sicer s svojim zadržanjem, da ni vzela izjave notranjega in zunanjega ministra na znanje, formalno protestirala, ne misli pa na kakršne koli druge ukre-

pe. »Nismo pravni zastopniki dr. Otona Habsburškega«, je izjavil visoki funkcionar Ljudske stranke. Menil je, da ni mogoče govoriti o novem »sporu«.

Dejansko izgleda, da v krogih OeVP niso preveč razburjeni in nesrečni zaradi zadnjega dogodka v ministrskem svetu. Vsekakor drži, da ministra dr. Kreisky in Olah s svojim zadržanjem devata v nič odločilno sodbo upravnega sodišča, istočasno pa izpolnjujeta željo večine parlamenta.

Zdi se, da je v krogih OeVP zginjala skrita bojazen pred glasovi, ki niso kazali zupanja v vlado Gorbach.

Pedagoški tedni 1963

V ponedeljek tega tedna so v celovski Veliki dvorani Doma glasbe otvorili Pedagoške tedne 1963. V svojem pozdravnem govoru je deželni šolski nadzornik Haselbach podal lik današnjega učitelja. »Naša vzgojna naloga je, utešiti glad po srčni izobrazbi, povečati žejo po omiki in spoznanju. Prvo je vzgojiti, drugo poučevati. Eno vsebuje drugo«. Vzgojitelj mora biti zakoreninjen v domačih tleh, kot poučen učitelj mora graditi most do otroka. Učiteljeva osebnost pomeni več: kot še tako moderno zgrajeno šolsko poslopje.

Treba je, da znova vstanejo v življenje mrtve črke novega učnega reda, treba je predstaviti učni red v resničnost demokra-

tičnega življenja, ga napolniti z duhom in življenjem. V tem smislu je demokracija vzgojna in poučevalna naloga, ki jo morejo samo učitelji in samo z dobro voljo do demokracije rešiti. Resnično demokracijo je mogoče doseči samo z demokratiziranjem šole po demokratičnih metodah; vsako vzpostavljeno socialnih mej mori vzgojo in pouk.

Leta 1962 so priredili v okviru okrajnih mest Pedagoškega instituta 128 zborovanj v 80 delovnih skupinah dežele, številne nadaljevalne prireditve in sestanke iz vseh področij ljudsko-glavno- in posebnostskega pouka. Zato je glavna misel Pedagoških tednov 1963 poglobitev v avstrijski šolski zakon 1962 in v nov učni red. Temu so se posvetili tudi glavni referati.

Ob koncu se je govornik zahvalil deželni v imenu učiteljev in otrok za vso razumevanje in odprtost za Pedagoški institut. Z njegovo pomočjo so mogli koroški učitelji izvršiti delo kot ga v koroški šolski zgodovini še nikoli niso mogli. Zahvalil se je tudi vsem sodelavcem pri Pedagoškem institutu.

Deželni šolski nadzornik Haselbach je prebral pozdravno pismo deželnega glavarja Wedeniga, ki se te slavnosti ni mogel udeležiti. V tem pismu opozarja deželni glavar na veliko pomembnost Pedagoških tednov za javnost. S tem je g. Haselbach v imenu deželnega glavarja otvoril Pedagoške tedne 1963.

O tečaju učiteljev dvojezičnih šol v okviru Pedagoških tednov bomo poročali v prihodnji številki.

SPAOK PRI HRUŠČEVU

V ponedeljek tega tedna je prispel belgijski zunanji minister Spaak na tridnevni obisk v Sovjetsko zvezo. Sprejel ga je sovjetski ministrski predsednik Hruščev. Razgovarjala sta se o predlogih za sporazum o nenapadanju med NATO in Varšavskim paktom. To je že predlagal Nikita Hruščev v nekem govoru prejšnji teden, ko je bil na obisku v Vzhodni Nemčiji.

U TANT OBIŠČE ITALIJO

V sredo tega tedna je prispel generalni tajnik Združenih narodov U Tant na obisk v Italijo, ki bo trajal tri dni. U Tant se bo razgovarjal s predsednikom Segninem, ministrskim predsednikom Leonejem in zunanjim ministrom Picconijem. Obiskal bo tudi sedež organizacije OZN za prehrano in kmetijstvo, nato pa bo odpotoval v Frence, kjer mu bodo slovesno izročili diplomu častnega meščana. V Torinu si bo ogledal »Palačo dela«, ki jo je italijanska vlada dala na razpolago mednarodnemu odboru za delo. Tu bodo ustanovili center za poklicno izobraževanje kadrov iz držav v razvoju. U Tant prihaja iz Ženeve, kjer je zasedal ekonomski in socialni svet OZN.

Avstrija pred vrati skupnosti

V Bruslju so se začeli uvodni razgovori med tamkajšnjo avstrijsko stalno misijo in med predstavniki izvršne komisije Evropske gospodarske skupnosti. »Zakoličili bodo terene«, na katerem se pojavljajo problemi v zvezi z avstrijsko željo po priključitvi k EWG. Ze uvodna pogajanja so težavna, prava pogajanja bodo še bolj, kajti Francija in Italija se upirata pridružitvi Avstrije evropskemu »klubu«.

Ljubljanski nadškof msgr. Vovk — umrl

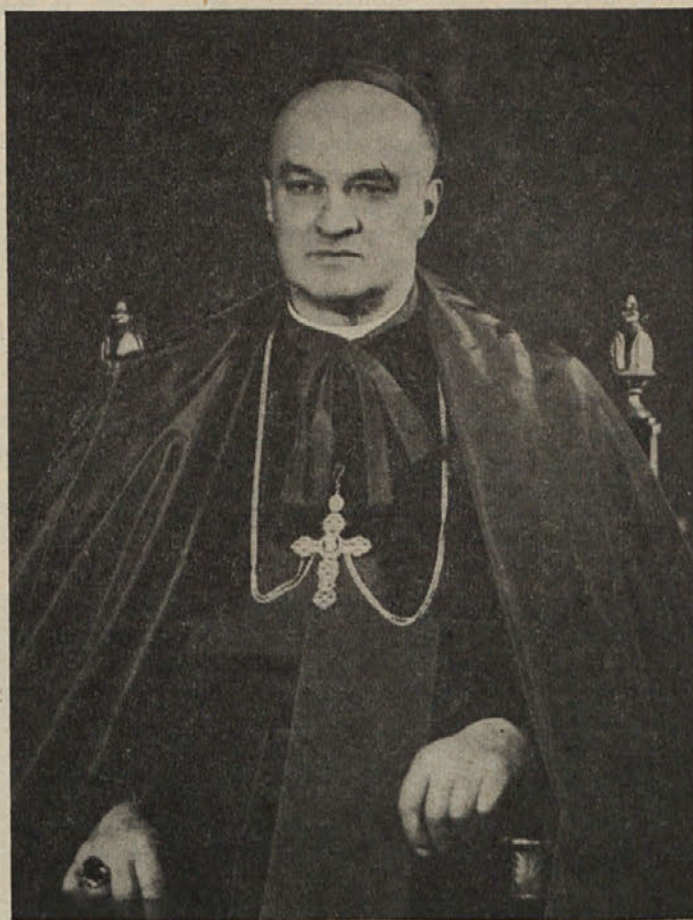
V nadškofijskem dvorcu v Ljubljani je v nedeljo, 7. julija 1963, po dolgi bolezni umrl nadškof msgr. Anton Vovk, trideseti v vrsti ljubljanskih škofov.

Pokojni nadškof je bil rojen 19. maja 1900 v vasi Vrba, župnija Breznica na Gorenjskem. Bil je daljni sorodnik slovenskega pesnika Franceta Prešerna. V mašnika ga je posvetil nadškof Anton Bonaventura Jeglič v ljubljanski stolnici 29. junija 1923.

Prvo kaplansko mesto je nastopil v prostiškji župniji Križniškega reda kmalu po posvetitvi leta 1923. Tamkaj je kaplanoval do leta 1926, nakar je bil premeščen v mestno župnijo Tržič na Gorenjskem, kjer je kaplanoval do leta 1928. Ko je bila ta fara tega leta razpisana, se je potegnil zanjo in mu je bila tudi podeljena. Do leta 1940 je vzorno vodil to industrijsko župnijo. Teda pa je bil imenovan za ljubljanskega stolnega kanonika. Od leta 1944 je bil rektor ljubljanskega duhovniškega semenišča.

Ob prihodu sedanjih oblasti v Slovenijo, leta 1945 je padlo nanj breme vodstva ljubljanske škofije, ki jo je vodil kot generalni vikar in administrator. Imenovan je bil za pomožnega škofa 15. 7. 1946 in posvečen v ljubljanski stolnici 1. decembra 1946.

Ob nekem birmovanju v Novem mestu so ga brezbožniki javno zasramovali in polili z bencinom ter zažgali. Od tedaj je nosil brazgotine na vratu, ki so mu bile v čast tudi na vesoljnem cerkvenem zboru

v Rimu. Po smrti škofa dr. Rožmana je postal pravi ljubljanski škof. Nekaj časa je upravljal tudi slovenski del reške škofije in koprsko administraturo.

Ko je pokojni papež Janez XXIII. povzdignil ljubljansko škofijo v nadškofijo, je postal nadškof. — Naj počiva v miru!

Pogreb pokojnega nadškofa msgr. Antona Vovka je bil to sredo. Kot zastopnik Narodnega sveta koroških Slovencev se ga je udeležil dr. Valentin Inzko, v imenu Dušnopastirskega urada pa dr. Janko Polanc.

Politični teden

Po svetu ...

IDEOLOŠKI KOMUNISTIČNI KONGRES V MOSKVI

V Leninovih gorah v bližini Moskve se je pretekli teden začelo zasedanje sovjetskih in rdečkitajskih strankarskih delegacij, ki naj razpravljata in rešita huda ideološka nasprotja med dvema največjima komunističnima strankama na svetu. Prvo zasedanje ni trajalo niti dve uri. Zahodni novinarji so samo od daleč mogli opazovati prihod obeh delegacij in ugotoviti konec seje.

Rdeča kitajska delegacija sestoji iz petnajstih članov. Ob prihodu na moskovsko letališče Vnukovo jo je sprejel glavni sovjetski ideolog Suslov z drugimi sovjetskimi strankarskimi funkcionarji precej hladno; samo roke so se podali. Vsi običajni sprejemi in pozdravni govori so tokrat odpadli. Sovjetske poročevalne agencije so popolnoma zamolčale prihod Kitajcev in na letališče ni prispel niti en sovjetski novinar ali tiskovni fotograf.

Izgledi te konference so slabi. Pričakujejo od nje samo poglobitev prepada ali pa celo popolno razdvojitve med Sovjetsko zvezo in Rdečo Kitajsko. Glavna snov zasedanja je dolgoletno vprašanje, kdaj je primeren čas z vojsko pospešiti komunistično svetovno revolucijo.

KOMUNISTIČNI KONGRES TUDI NA POLJSKEM

Tudi na Poljskem se je začel komunistični kongres v znamenju nezadovoljstva, nezaupanja in razprtij, kar je značilno za vse komunistične sisteme. Kakor poroča poljska tisk. agencija, je v četrtek preteklega tedna poljski komunistični predsednik Gomulka otvoril občni zbor centralnega komiteja. Iz njegovega govora sledi, da se bo občni zbor bavil z ideološkimi in za njimi šele z gospodarskimi vprašanji. Otvoritveni govor Gomulke je bil resno svarilo na vse poljske pisatelje in intelektualce. Vseboval je številne napade na katoliške škofe.

Kulturno življenje na Poljskem je ocenil Gomulka za »nezdravo«. Grajal je liste, časopise, gledališča, radio in televizijo, da ne izbirajo po pravih načelih svoje snovi. To je razširjalo protisocialistične ideje in mišljenja, ki »škodujejo našemu vzgojnemu delu«. K temu spada, da se je poljska mladina oprijela nezdravih zahodnih idej in navad. Poljska gledališča pa uprizarjajo igre, »ki imajo protikomunistična jedra in ki predvajajo razpoloženja v kapitalističnem svetu«. Posebno resen pa je položaj na literarnem in umetniškem področju. Kritiki niso šolani v marksizmu. Namesto, da bi se borili proti negativnim pojavom, jih le še poglabljajo.

V teku svojega govora je Gomulka ostro napadel katoliške škofe. Očital jim je, da so zlorabljali okrožnico »Mir na zemlji« papeža Janeza XXIII. Omenil je pred kratkim izdano pastirsko pismo poljskih škofov, o katerem je trdil, da ne razlikuje med pravimi privrženci in nasprotniki miru, temveč da se ravna samo po veri.

DE GAULLE JE OBISKAL ADENAUERJA

V Bonnu so se končali razgovori, ki sta jih vodila predsednik De Gaulle in kanceler Adenauer s člani svojih vlad in številnimi funkcionarji v okviru stalnih posvetovanj, ki jih predvideva pariški sporazum o zahodnonemško-francoskem sodelovanju in prijateljstvu.

Razgovori so se pričeli za zaprtimi vrati, nato pa so se nadaljevali na plenarnih sestankih. Na teh sta obe vladi proučili metode svojih stalnih posvetovanj in pereča politična ter gospodarska vprašanja. V sporočilu o razgovorih je rečeno, da so pokazali enakost pogledov na delovne metode pri uresničevanju sporazuma.

Od neposrednih rezultatov sporočilo navaja ustanovitev skupne organizacije za izmenjavo mladine, ki bo z dotacijo 50 milijonov mark letno financirala šolanje mladih ljudi v eni in drugi državi. Prav tako so na razgovorih proučili vprašanje sodelovanja na vojaškem področju, posebej še glede projektiranja in proizvodnje novega orožja. O tem sporočilo ne navaja podrobnosti.

Glede najbolj perečega vprašanja s področja medsebojnih odnosov — politike atlantske zveze, posebej pa še vprašanja kon-

trole nad atomskim orožjem — sta obe strani ostali na prejšnjih stališčih. Francoska delegacija je znova poudarila svojo zamisel o »nujnosti ustanovitve svoje nacionalne atomske sile«, medtem ko se je zahodnonemška zavzela za »večstransko jedrsko silo«, takšno, kot si jo zamišljajo ZDA. Razgovore sta vodila v duhu sporazuma in posebno v »stremljenju po združenju Evrope«.

BO ZDAJ SKLENJEN SPORAZUM O PREPOVEDI JEDRSKIH POSKUSOV?

Ameriški predsednik Kennedy se je komaj vrnil s svojega desetdnevnega potovanja po zahodni Evropi, že je moral s svojimi sodelavci razpravljati o izredno pomembni zadevi: sovjetski ministri predsednik Hruščov je v vzhodnem Berlinu izjavil, da je Sovjetska zveza pripravljena skleniti z zahodnimi atomskimi silami sporazum o prepovedi jedrskih poskusov pod zemljo, pod vodo in v atmosferi.

Čas Hruščovega govora je bil dobro izbran. 15. julija se začne v Moskvi trojni razgovor o problemu jedrskih poskusov in poglobitvi očitke zahodne strani je doslej bil, da Sovjetska zveza noče privoliti v prepoved poskusov pod zemljo. Tik pred začetkom teh pogajanj je torej Hruščov

javno povedal, da ni zadržkov za sklenitev sporazuma. O pripravljenosti za sporazum je govoril tudi v trenutku, ko zahodne sile ne vztrajajo več tako trdno pri načelu inšpekcije, kajti izkazalo se je, da najnovejša tehnična sredstva zanesljivo in natančno ugotovijo kraj jedrskega poskusa tudi na daljavo. In končno: Hruščov je spregovoril pomirljivo besedo nekaj dni potem, ko sta Kennedy in britanski ministri predsednik Mc Millan sklenila odložitve načrte za formiranje multilateralne sile NATO. Kennedy je razumel pomen Mac Millanovega argumenta, da bi namreč kakršni koli napredek v multilateralnih jedrskih načrtih onemogočil uspeh moskovskih pogajanj, kajti multilateralna jedrska sila Atlantskega pakta nujno pomeni oborožitev zahodnonemške armade z atomskim orožjem — v tej ali oni obliki. Temu se seveda z vso silo upira Moskva.

Nerešeno je seveda vprašanje, kako je treba razumeti, da je Hruščov v isti sapi govoril tudi o nenapadnem paktu med vzhodno in zahodno vojaško organizacijo. Zdaj na Zahodu ugibajo, ali gre za dva med seboj nepovezana predloga, in ali bi Sovjetska zveza pristala na tako besedilo pakta, ki ne bi pomenilo priznanja DR Nemčije. Belgijski zunanji minister Spaak, ki se odpravlja v Moskvo, bo kot ognjevit pobornik »pakta med pakti« nedvomno pomembno prispeval k razbistritvi tega problema.

... in pri nas v Avstriji

KREISKY V ROMUNIJU

Avstrijski zunanji minister Bruno Kreisky se je vrnil z dvodnevnega obiska v Romuniji. Izjavil je, da ima vtis, da želi Romunija izrabiti vse možnosti za povečanje trgovine z zahodnimi državami, posebno na industrijskem področju. Kreisky je bil v Bukarešti, da bi sklenil sporazum o vrnitvi avstrijskega premoženja v Romuniji in da bi pripravil pogodbe za dolgoročno sodelovanje med avstrijsko in romunsko težko industrijo.

V razgovoru s skupino tujih in domačih novinarjev je dr. Kreisky na sprejemu, ki mu ga je priredil romunski zunanji minister Manescu, zelo ugodno ocenil razvoj »avstrijsko-jugoslovanskih odnosov«.

Minister Kreisky je najprej govoril o uspešno zaključenih avstrijsko-romunskih pogajanjih in sklenjenem sporazumu o zavarovanju avstrijskega imetja v Romuniji, nato pa se je dotaknil odnosov Avstrije z drugimi socialističnimi državami. Rekel je, da se avstrijska vlada dosledno drži politike, ki ji narekuje, da poišče rešitve za sporna vprašanja s sosedami, in da se je to na prvem mestu manifestiralo v njenih odnosih z Jugoslavijo.

Kakor je dejal Kreisky, »posveča avstrijska vlada veliko pozornost vprašanju slovenske manjšine v Avstriji.« O vseh vprašanjih, ki se tičejo jugoslovansko-avstrijskih odnosov, so se razgovarjali na Dunaju in v Beogradu in lahko rečemo, je dejal Kreisky, da »med Avstrijo in Jugoslavijo ni nobenih problemov«.

PASTIRSKO PISMO AVSTRIJSKIH ŠKOFOV O CIRILU IN METODU

V spomin na 1100-letnico prihoda svetih bratov Cirila in Metoda v donavske pokrajine so izdali avstrijski škofje pastir-

ske pismo, ki so ga prebrali preteklo nedeljo po naših cerkvah. V njem poudarjajo veliko pomembnost teh dveh misijonarjev ne samo za slovanske narode, temveč tudi za Avstrijo in slednjič tudi za vesoljno Cerkev tedanje in sedanje dobe. Papež Janez XXIII. je malo tednov pred svojo smrtjo poudaril pomen slovanskih apostolov s svojo okrožnico »Magnifici eventus«. Avstrijski škofje so se tej misli pridružili, saj so bili slovanski narodi skozi stoletja najtesneje povezani z Avstrijo.

GRADIŠČANSKA POTREBUJE POMOČI

Gradiščanski deželni zbor se je pred kratkim obrnil na avstrijsko zvezno vlado s prošnjo za finančno podporo za svoje nerazvite pokrajine. Vlada naj reši deželo vseh izrednih žrtv. Saj je očitno, da zavzema Gradiščanska posebno težavno mesto v Avstriji. Gradiščanska ni bila deležna nobene odškodnine za izostalo pomoč po ERP, pač pa so ji bile naložene iste naloge in žrtve kot drugim zveznim deželam. V deželnem proračunu za leto 1963 se je deficit zaradi zimske škode in neurij pomnožil od 10,4 na 26,6 milijonov šilingov.

STARA KOALICIJA BO OSTALA

Koalicijski odbor, ki ga je pretekli ponedeljek sklical zvezni kanceler dr. Gorbach, je zasedal samo dve uri. Gorbach je za začetek svojih razgovorov stavil SPOe vprašanje, kaj misli napraviti s koalicijo, ali jo misli držati ali ne. SPOe je zatrdila in tudi pismeno odgovorila, da je pripravljena še naprej držati staro koalicijo z OeVP. Z iznenadenjem so v ljudski stranki opazili, da se je socialistična stranka tokrat odrekla vsem prejšnjim zahtevam glede rent in proračuna.

SLOVENC

doma in po svetu

Novo župnišče na Krasu

Kraško župnijo tvorita dve vasi, Jamlje in Dol. Odkar so pred leti dosegli državno priznanje župnije, so se župljani odločili vrgli na delo, da postavijo tudi nov dom za župnika. Na velikonočni ponedeljek leta 1961 je g. župnik blagoslovil temelje novega župnišča in od takrat do danes je nova zgradba rasla sicer počasi, a vztrajno. Res je, da dela pri zgradbi niso še povsem dokončana, vendar je že toliko dovršenega, da je bila v nedeljo, 7. julija, blagoslovljena novega župnišča. To je opravil goriški nadškof, ki je prišel tudi zato, da podeli zakrament sv. birne otrokom.

Načrte za župnišče je napravil arhitekt G. Riavis iz Gorice in sicer zelo funkcionalno, da bo v župnišču prostora ne samo za stanovanje duhovniku, nego tudi za župniško pisarno in za dvorano za razne sestanke mladine. Zidarska dela so se vršila pod vodstvom arh. ing. Makuca iz Gorice in geom. Cvetka Nanutza iz Štandreža. Največ pa so prispevali s prostovoljnimi delom domači ljudje iz Dola in Jamelj in pa seveda g. župnik Joško Štanta sam, ki je nemalokrat bil za zidarja, kleparja, tehnika, električarja in še za marsikaj drugega. Poudariti velja, da v današnjih dneh, ko vsepovsod pomagajo pri zidanju novih objektov država, občina, pokrajina, ni od teh nobena dala niti groša pomoči. Tem večja pohvala gre zaradi tega vsem tistim, ki so v naših časih, tako malo naklonjenih idealizmu, ravno tukaj pokazali toliko več idealizma in nesebične požrtvovalnosti.

Važnost župnišča za redno dušnopastirsko življenje ni potrebno, da poudarimo. Saj brez stalne in dostojnega doma tudi župnik ne more primerno delovati, če je pa prisiljen, da stanuje zunaj fare ali da se stiska v skromnih in vlažnih sobah najete hiše. Prav tako so potrebni tudi prostori za življenje organizacij v župniji, ker vemo, da je ravno pomanjkanje prostorov morda največja ovira, da se ne morejo v večji meri razviti katoliške organizacije po deželi. Z novim župniščem bodo najstarejši župljani videli znova ostvarjen svoj sen o župnišču, ki je že pred prvo svetovno vojno bilo dom njihovem vsakokratnemu župniku.

Ob zibelci slovenske književnosti — nova odkritja

Ta teden se bo začel v Salzburgu kongres znanstvenikov, ki proučujejo slovanski srednji vek. Poročali smo že, da bo posvečen 1100-letnici bratov Cirila in Metoda, in da so k sodelovanju povabljeni tudi Slovenci, med njimi dr. Jože Pogačnik. Za nas bo kongres posebnega pomena, saj bo precej govora o lastninski pravici do enega izmed najstarejših slovanskih pisanih dokumentov — Brižinskih spomenikov — ter o njihovi estetski vrednosti in jezikovni pomembnosti.

Danes povzemamo nekaj misli iz študije »II. brižinski spomenik kot literarnozgodovinski problem«, ki jo je napisal asistent za slovensko književnost na zagrebški filozofski fakulteti dr. Jože Pogačnik in ki je vzbudila pozornost že na nedavnem kongresu slavistov v Ohridu.

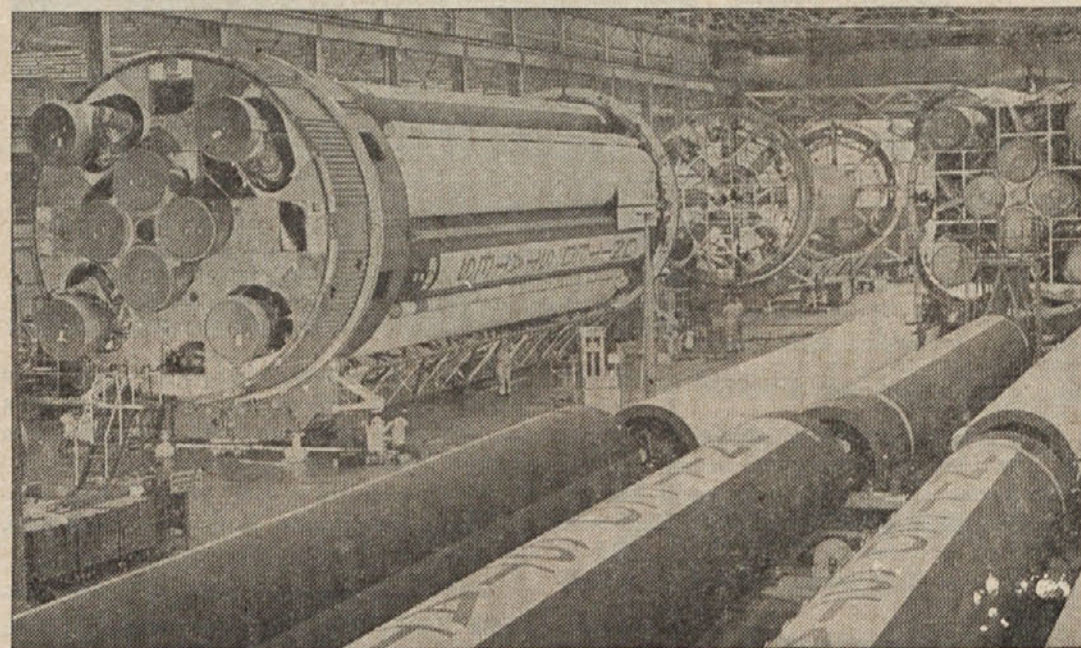
Ko je študiral slog in kompozicijo II. spomenika, je Pogačnik dognal, da je ta spomenik, katerega vsebina je opomin k spovedi in pokori, zgrajen iz 15 delov, katerih vrh je srednji, to je osmi del.

Ko postavlja svoja dognanja v čas, v katerem je tekst nastajal, ugotavlja, da je tekst nastal na ozemlju zahodne Evrope, in sicer tam, kjer ga je mogel doseči vpliv šole in zahtev Karla Velikega. Študij sintakse in posameznih gramatikalnih oblik, predvsem glagolskega vida, pa je pokazal, da dovršeno izražanje preteklosti in njena interpretacija skozi različne časovne odnose glagolskega dogajanja približujeta II. brižinski spomenik slovanskemu duhu.

Ta ugotovitev pomeni, da je moral spomenik nastati nekje na ozemlju, kjer so v tistem času živeli Slovenci.

Študija se zaključuje s takole ugotovitvijo: »V II. brižinskem spomeniku se je piscu posrečila maksimalno uspeša sinteza jezikovnih oblik in srednjeveškega ljudskega duha. Od njega dalje datira slovenska književnost. Čeprav ni ustvaril tradicije, se je vendar toliko zapletel v zgodovinski kontekst, da ga ni mogoče iztrgati iz celote. Zrastel je v času močne državne oblasti, ki je v krščanski cerkvi videla svojo ideološko nadgradnjo in zato ustvarjala temu skladno književnost.

Avtor brižinskega spomenika je posegel po estetskih sredstvih antične umetniške proze in jih prilagodil za takratni čas novi, srednjeveški podobi sveta. V tem procesu je pokazal izreden smisel za fineso slovenskega jezika in razkril srečno roko v oblikovanju vsebine, ki jo je hotel razodeti. Zato za prvi slovenski umetniški tekst velja zapisati: II. brižinski spomenik je samostojno literarno delo, ki je prevzel kvalitativne vplive tradicije; sprejema jih ustvarjalno ter preobraža po individualnih posebnostih pisca in glede na zahtevo narodove zgodovine.»

Pogled v dvorano na glavni točki za vesoljske polete v Huntsville v državi Alabama, kjer montirajo rakete Saturn. Te rakete razvijejo pogonsko silo 680.000 kilogramov. Pozneje jih bodo uporabljali za vesoljske polete s tremi ljudmi. Rakete Saturn imajo za sabo že prve uspešne poskusne polete.

Solnograški kongres slovanske zgodovine

Cirilmetodove proslave se vrše povsod, kjer bivajo slovanski narodi. Že pred leti, ko se je začelo bližati leto 1963, so se najprej zganili znanstveniki, ki proučujejo apostolsko in znanstveno delo svetih bratov. Saj pač drži, da se s svetima bratoma Cirilom in Metodom začenja kulturna zgodovina slovanskega sveta. Slovenci smo za spoznavanje Cirila in Metoda veliko do prinesli. Omenim samo Kopitarja in Miklošiča. Sredi preteklega stoletja je opozoril na sveta brata škof Slomšek. Danes pa ne moremo ne mi ne ves znanstveni svet mimo prelata dr. Grivca, ki je v mednarodnem svetu priznan kot najboljši strokovnjak v poznanju dela svetih bratov. Številne znanstvene in poljudne publikacije se vrste že nad 40 let izpod njegovega peresa. Potem omenim pastirsko pismo vseh jugoslovanskih škofov, ki je v celoti posvečeno sv. Cirilu in Metodu. Dalje pisimo pokojnega papeža Janeza XXIII. vsem slovanskim škofom, številne proslave v Rimu, ne le slovenske, ampak tudi češke, slovaške, hrvatske, ukrajinske in druge. Znanstveni svet pa je že imel manjši kongres v Makedoniji. Ameriški Slovenci bodo imeli veliko proslavo, pravtako goriški in tržaški Slovenci, 21. avgusta pa koroski Slovenci. V jeseni bo še znanstveni kongres v Bolgariji.

Ta teden je v Solnogradu „Kongres slovanske zgodovine v počastitev 1100-letnice prihoda sv. Cirila in Metoda med Slovane“. To srednjeveško žarišče krščanstva in zapadne civilizacije je odigralo v zgodovini Slovanov pomembno vlogo. Posredovalo je slovanskim narodom temelje, na katerih so pozneje zgradili svojo omiko in prosveto in tako dosegli današnjo visoko kulturno raven. Na te temelje sta gradila tudi sv. brata Ciril in Metod, katerih zasluga je v tem, da sta znala na genialen način vcepiti krščanstvo v slovansko dušo in tako res zaslužiti naziv „učitelja Slovanov“.

Visoko pokroviteljstvo

Kongres poteka pod pokroviteljstvom samega predsednika avstrijske republike dr. Schärfa. V častnem predsedstvu so dunajski kardinal dr. König, monakovski kardinal dr. Döpfner, solnograški nadškof dr. Rohrer, pravoslavni grški nadškof dr. Tsiter, ukrajinski katoliški nadškof vzhodnega

obreda dr. Bučko, passauski škof dr. Landersdorfer in dekan solnograške bogoslovne fakultete dr. Holbäck; poleg tega še kancler dr. Gorbach, minister dr. Kreisky, minister dr. Drimmel in drugi.

Kongres vodijo: regensburški škof dr. Graber kot predsednik, dunajski vseučiliški docent dr. Franc Zagoda kot tajnik, dunajski vseuč. prof. dr. Hantsch in dr. Rudolf.

Vrsta zaslužnih znanstvenikov iz raznih delov sveta je prevzela znanstveniško častno predsedstvo.

Kongres zaseda v prostorih bogoslovne fakultete in sicer je razdeljen v pet delovnih sekcij: 1. Vzhodno področje Srednje Evrope nekdanj in danes; 2. Zgodovina vzhodne in zahodne Cerkve in njuno medsebojno razmerje; 3. Ciril-metodijska vprašanja; 4. Slovansko jezikoslovje in starožitnosti; 5. Zgodovina slovanske umetnosti, glasba in gledališča.

O čem predavajo?

V petek, 12. 7., bodo po slovesni otvoritvi naslednja kratka predavanja:

Dr. Mitscha-Märheim, Dunaj: O slovanski arheologiji v Avstriji; dr. Nemeskürty, Budimpešta (Ogrska): Prebivalstvo Zalavára, nekdanjega Blatenskega kostela, prestolice kneza Koclja; dr. Klobier, Graz: Karantansko grobišče v Micheldorfu v Gornji Avstriji, izkopavanja 1959–1960. — Dr. Vácz, Budimpešta: Ogrska frankovska in bizantinska dediščina; dr. Perényi, Budimpešta: Ustanovitev ogrske države in Slovani; dr. Menis, Udine (Italija): Neizdani dokumenti za slovansko zgodovino oglejske škofije. — Dr. Solovjev, Ženeva (Švica): O ruskih metropolitih v 11. stoletju; dr. Sawicki, Varšava (Poljska): Odnosi med Solnogradom in Poljaki v srednjem veku; dr. Wagner, Linz: Misijonsko in kulturno delovanje benediktincev iz Niederaltaicha na južnem Češkem; dr. Staber, Regensburg (Nemčija): Karel IV. in regensburška škofija.

V petek popoldne bodo predavanja:

Dr. Bogay, München: Vprašanje kontinuitete v karolinški Dolnji Panoniji; dr. Koller, Dunaj: frankovsko-bavarska kolonizacija v Panoniji v 8. stol.; dr. Poulik, Brno (Češka): Veliko-Moravska v luči zadnjih arheoloških raziskovanj; dr. Točík, Nitra (Slovaška): Srednja Donava in področje Nitre v veliko-moravskih časih; dr. Tremel, Graz: Sledovi Slovanov kot vir zgodovine naseljevanja v Vzhodnih Alpah. — Dr. Rosario, Brindisi (Italija): Slovani v Brindisi do 16. stoletja; dr. von Preradovich, Graz: Socialno-politični vzpon hrvaško-slovanskega plemstva od 16. stol. dalje; dr. Bauer, München: Hrvati v 30-letni vojni; dr. Haralam-pieff, München: O bolgarskem prebujanju; dr. Iva-

nov, München: Prof. Schmid in ruska zgodovinska znanost; dr. Kirchner, Delaware (USA): Sedanji položaj raziskovanja ruskih odnosov z zapadnimi državami v srednjem veku; dr. Epstein, Indiana (USA): Raziskovanje srednjeevropskih in vzhodnoevropskih problemov v Združenih državah. — Dr. Ryan S. J., Dublin (Irsko): Staro irsko bogoslužje; dr. Vogel, Strassburg (Francija): Poromanjenje bogoslužja pod Pipinom in Karlom Velikim in vzhodna politika Frankov; Gamber, Prüfenig: Dunajski glagolski sakramentarij v luči zgodovine bogoslužja; dr. Rudnytsky, Philadelphia (USA): Ukrajina med vzhodom in zahodom; Kolbuszewsky, Wrocław (Poljska): Wiklofovo gibanje; dr. Mainka, Frankfurt (Nemčija): Judje v Rusiji v 16. stol.

Predavanja v soboto, dne 13. 7. so dopoldne:

Dr. Nestor, Bukarešta (Romunija): Temelji slovanske arheologije v dacijsko-panonskem okviru; dr. Jože Kastelic, Ljubljana (Slovenija): Brikensko misijonsko delovanje v luči blejskih izkopavanj; dr. de Vincenz, Heidelberg, (Nemčija): Vprašanje metode pri raziskovanju zgodnjih slovansko-romanskih odnosov. — Dr. Gleysztor, Varšava (Poljska): Umetnost na Poljskem v 10. in 11. stol.; dr. Franc Stelè, Ljubljana (Slovenija): Upodabljalna umetnost v zgodovini južnih Slovanov; dr. Corbin, Poitiers (Francija): Izgovorjanje v vzhodnih obrednih; dr. Koschmieder, München: Glasba glagoljašev in ciril-metodijski problem; dr. Feicht, Varšava: Vprašanje koral na Poljskem; p. Totzke, Niederaltaich (Nemčija): Ruska cerkvena glasba in njen odnos do zapada; prof. von Gardner, München: Vpliv Gvidonskega nauka na rusko glasbeno teorijo v 17. stol. — Dr. Gregoire, Bruselj (Belgija): Devgenija Slovanskega Dejanja; dr. Forstner, Salzburg: Salzburška leposlovna dejavnost v 8. in 9. stol.; dr. Burr, Bonn (Nemčija): Škof Hermanik in jugovzhodni misijon; Oswald, Passau (Nemčija): Škof Wiching in Passau; dr. Graciotti, Milano (Italija): Sad srečanja vzhoda in zahoda: hrvaško glagoljšvo; dr. Müller, Tübingen (Nemčija): O staroruski Andrejevi legendi; Maria Widna, Helsinki (Finska): Svjetoslavski zbornik 1076; dr. Domaradzki, Montreal (Kanada): Slovanski odnos do vzhoda in zahoda v poeziji; dr. Vera Piroškov, München: Dopisovanje Homjakova in Palmera.

Popoldanska predavanja v soboto so:

Dr. Raček, Praga (Češka): Stara češka prošnja; dr. Štefanović, Beograd (Srbija): Najstarejši spomeniki srbskega petja; dr. Štedron, Brno (Češka): Janačekova glagolska maša. — Dr. Silnicki, Poznanj (Poljska): Pokristjanjenje Poljakov; dr. May, Dunaj: Ekumenski vidik reformacije med južnimi Slovani; dr. Binder, Dunaj: Slovani na koncilu v Baselu; dr. Turczynski, München: Grško-katoliško delovanje v jugovzhodni Evropi in univerza v Černovicah.

Razstava in koncert

V soboto zvečer bodo v stolnici odprli razstavo cerkvenih predmetov „Salzburška metropolija, Bavarci in Slovani“, v kolegijski cerkvi pa bo nato večerni koncert „Slovanske cerkvene glasbe“.

V nedeljo zjutraj bo v salzburški stolnici slovesna pontifikalna glagolska maša zagrebškega nadškofa dr. Šeperja, pri kateri prepeva dunajski ukrajinski zbor mašo „Missa Slavica“, ki jo je skomponiral Vidaković.

Slovesna počastitev sv. bratov

Po maši je v vseučiliški avli slovesna počastitev sv. bratov Cirila in Metoda. Slavnostni govor ima prof. dr. Dvornik iz Washingtona (USA) „Pomen sv. bratov Cirila in Metoda za slovansko in cerkveno zgodovino.“

V. Zaletel:

Glas iz Argentine ob koncertu slovenske gimnazije

Kdor ima kruha vedno dovolj, ga ne zna ceniti. Šele, ko strada, ko dolgo hrepeni po njem, doživi ob kruhu vrednost in dobroto. Tako je z našo pesmijo. Navajeni smo je, vsakdanja nam je, poslušamo jo v radiu, v cerkvi, na prireditvah. Radi jo imamo, saj je del našega življenja. Kaj pa doživijo ob naši pesmi tisti, ki jo strdajo, naj nam pokaže naslednje pismo. Pisal mi ga je prijatelj iz Bariloč, 2.000 km južno od Buenos Airesa, zdravnik dr. Lojze Gerzetič. Tam zdravi ljudi bolj po evropsko in po pampah Indijance in kreole, ker ima zanje več srca kot domači zdravniki, pa manj denarja zahteva. Kot otrok je bival na Koroškem, oče je bil kot železničar v železniški čuvajnici, tam, kjer gresta rožanska železnica in ljubljanska cesta čez Dravo, on pa je na tistih rebrih pod Humberkom koze pasel. Pred tridesetimi leti sva se spoznala na Triglavu, kjer sva se skupaj smučala. Pred dvema letoma pa sva se zopet sešla v Cordobi v Argentini in potem zopet v Bariločah (izg. Bariločah), kjer ži-

Za popoldne je bilo napovedano predavanje umrlega prof. dr. Franca Grivca iz Ljubljane: Ciril in Metod, apostola vesoljnega edinstva. — Govorili pa bodo: dr. Dittrich, Utrecht (Nizozemska): Sv. Metod in knez Svetopolk; dr. Ziegler, München: Odstavitev nadškofa Metoda v luči zgodovine cerkvenega prava; dr. Dučev, Sofia (Bolgarija): Ciril in Metod med Carigradom in Slovani; dr. Chubaty, Mahwah (USA): Cirilmetodijstvo in kijevo krščanstvo; p. Lacko SJ, Rim: Ali je bil Metod na Hrvatskem?; de Journal, Pariz (Francija): Sv. Ciril in Metod in Slovanska knjižnica v Parizu. — Dr. Dragotin Cvetko, Ljubljana (Slovenija): Viri za življenjepis Janeza Krstnika Dolarja iz 17. stol.; dr. Netti, Bloomington (USA): Slovanstvo v glashi od 16. do 18. st.; dr. von Asow, Berlin (Nemčija): Petje slovanskih cerkvenih beril; dr. Zagiba, Dunaj: Vl. Fedorov v Parizu in slovanski muzikologi.

Predavanja se nadaljujejo v ponedeljek zjutraj, 15. julija:

Dr. Havranek, Praga (Češka): Pomen sv. Cirila in Metoda za začetke velikomoravske literature; dr. Cicewskij, Heidelberg (Nemčija): Cerkevno-slovanska literatura na Češkem in Slovaškem; dr. Horalek, Praga (Češka): Latinski vplivi pri starih cerkveno-slovanskih prevodih sv. pisma; dr. Ševčenko, New York: Nova razlaga dveh mest v „Žitijh Konstantina“; dr. Wyrzens, Dunaj: Slog Žitij Konstantina; dr. Cronia, Padova (Italija): Paradoks češčenja sv. Cirila in Metoda v Italiji. — Dr. Franc Tomšič, Ljubljana (Slovenija): Brižinski spomeniki; dr. Jože Pogačnik, Zagreb: Brižinski spomeniki, literarno-zgodovinski problem; dr. Bernhard, Pariz (Francija): Vprašanje pridiganja duhovnika Kozme; dr. Lettenbauer, Freiburg i. Br.: Staroslovensčina in njen vpliv na novejšo rusko literaturo; dr. Hemmerding, Montmorency (Francija): Efremski Slovanski; dr. Ericsson, London (Anglija): Začetni datum stare ruske Lavrentijeve kronike.

Popoldne v ponedeljek so še predavanja:

Dr. Lehr-Splawinski, Krakovo (Poljska): Ali je bilo cirilmetodijsko bogoslužje tudi na Poljskem?; Dr. Boyle, O. P., Rim: Sv. Ciril in bazilika sv. Klementa v Rimu; dr. Kniewald, Zagreb (Hrvatska): Hrvatski bogoslužni jezik od 15. do 20. stoletja; dr. Rudolf Kolarič (Slovenija): Vpliv staroslovensčine na slovenski književni jezik; dr. Špidlik S. J., Rim: Vpliv prevodov sv. Cirila in Metoda na miselnost ruskega meniha; dr. Rudnycky, Manitoba (Kanada): Cirilmetodijsko delovanje v Kanadi v zadnjih 15 letih. — Dr. Kiraly, Budimpešta: Kalvinska literatura v vzhodnoslovaškem dialektu; dr. Kolbuszewsky, Wrocław (Poljska): Obramba zapada proti Tatarom in poljska poezija 19. stoletja; dr. Enepekides, Dunaj: Jernej Kopitar piše Friedrichu Thierschu; dr. von Arseniew, Sedcliff (USA): Vzhod in zahod v ruski duhovni kulturi 19. stol.; Leeming, London (Anglija): Črka „jer“; dr. Biel-feldt, Berlin: Delež slovanskih besed pri nemškem jezikovnem zakladu; dr. Roshewski, Lund (Švedska): Slavistika na lundske univerzi.

Kongres se zaključil v torek, 16. julija. Dopoldne so najprej še predavanja:

Hameen-Antilla, Helsinki (Finska): Sedanji položaj raziskovanj o protobolgarih; dr. Unbegaun, Oxford (Anglija): Usoda stare slovanske v Rusiji; dr. Kniezsa, Budimpešta (Ogrska): O madžarskih panonskih krajevnih imenih, ki so slovanskega izvora; dr. Kranzmayer, Dunaj: Slovanska krajevna imenava karolinški Vzhodni marki; dr. Knobloch, Bonn (Nemčija): Slovanske besede, izposojene od Gotov.

Sedem predavateljev poleg teh je zadržanih, njihova predavanja pa bodo izšla v kongresnem poročilu.

Na naslovni strani programske kongresne knjižice je reprodukcija freske iz cerkve sv. Klementa v Rimu (iz 11. stoletja). Ta freska predstavlja sv. Cirila in Metoda v slovesnem sprevedu v Rimu s papežem Hadrijanom II.

(F. Ave Maria)

Slovansko bogoslužje

(Nadaljevanje)

V kakšnem obredu sta maševala slovanska blagovestnika?

V prvih dveh stoletjih se je na zapadu in celo v Rimu rabil grški obredni jezik. Šele pozneje ga je spodrinila latinščina. Na vzhodu pa je nastalo več bogoslužnih jezikov, ker je bilo tam več starih izobraženih narodov. V dobi sv. Cirila in Metoda so se Grki prizadevali, da bi v vseh od Carigrada odvisnih cerkvah uvedli bizantinski obred v grškem jeziku. Ustanovitev slovanskega bogoslužja je bil za tedanje dobo nekaj nenavadnega, nekaka povrnitev k prvim krščanskim stoletjem. Ciril je bil po mnenju zgodovinarjev, ki poznajo tedanje razmere, posvečen v diakona leta 847, po končanih šolah, v duhovnika pa, ko je bil 30 let star. Metod po je bil diakon in je tudi kot diakon spremljal svojega brata na Moravsko. Sv. Ciril je do svojega prihoda na Moravsko maševal po bizantinskem obredu, a je na Moravskem mašo prevedel v slovanski jezik. Kot moder misijonar pa je takoj uvidel, da spada to misijonsko ozemlje pod Rim, zato se je začel ravnati po rimskem obredu. Prevedel je sveto mašo rimskega obreda na staroslovanski jezik. Ako pa tega ni storil on, je to gotovo storil njegov brat Metod. Ni verjetno, da bi v Rimu dovoljevali uvajanje bizantinskega obreda na zapadnem cerkvenem ozemlju. Stari rokopisi potrjujejo, da je slovansko bogoslužje rimskega obreda nastalo že v Ciril-Metodovi dobi.

Proti koncu leta 866 sta sv. Ciril in Metod zapustila Moravsko in odpotovala na povabilo panonskega kneza Koclja v Panonijo, kjer sta ostala kake pol leta. Sredi leta 867 sta odpotovala v Rim. Papež Nikolaj II. je bil slišal o delovanju svetih bratov in ju povabil v Rim. Vabilu sta se odzvala, zakaj treba je bilo urediti moravske cerkvene zadeve. Nikolaj II. je bil zelo naklonjen delovanju sv. Cirila in Me-

toda, a je umrl leta 867, preden sta slovanska blagovestnika dospela v Rim. Prevod slovanskih bogoslužnih knjig in slovansko službo božjo je potrdil papež Hadrian II. (867 — 872). V začetku leta 868 je potrdil slovanski prevod bogoslužnih knjig; blagoslovil jih je in položil na oltar v cerkvi Marije Snežnice (Maria Maggiore). Obenem je diakona Metoda posvetil v duhovnika. V duhovnike so bili posvečeni vsaj še trije Ciril-Metodovi učenci. Posvetila sta jih po papeževem naročilu škof Formoz, ki se je vrnil s misijonskega delovanja v Bolgariji, in škof Gauderih, velik častilec sv. Klementa, katerega zemeljske ostanke sta sveta brata prinesla v Rim. Staroslovanski novomašniki so skupno maševali (več mašnikov obenem) v glavnih rimskih cerkvah. Z mladostno gorečnostjo so peli slovansko mašo rimskega obreda: prvi dan v cerkvi sv. Petra, drugi dan v stari cerkvi sv. Petronile, tretji dan pa v cerkvi sv. Andreja. V cerkvi sv. Pavla so celo noč prepevali slovanske bogoslužne pesmi; naslednji dan so peli mašo na Pavlovem grobu. Živahno in pobožno prepevanje slovanskih bogoslužnih pesmi je bila za Rimljane velika novost.

Rimsko-slovansko bogoslužje je ohranjenost med Hrvati v hrvaškem Primorju (Senj), na otokih in v Dalmaciji; knjige rimsko-slovanskega bogoslužja so pisane z glagolskimi črkami. — Grško-slovansko bogoslužje pa se je ohranilo med Rusi, Rusini, Bolgari, Srbi in Hrvati vzhodnega obreda v križevski škofiji; grško-slovanske bogoslužne knjige so pisane s cirilico, ki je nastala v 10. stoletju.

Ko govorimo o slovanskem bogoslužju v zvezi s književnim in apostolskim delom slovanskih blagovestnikov, moramo misliti na rimski obred v staroslovanskem jeziku v glagolski pisavi.

Staroslovansko mašo v rimskem obredu je daroval pred začetkom 17. generalne kongregacije II. vatikanskega koncila — 12. nov. 1962 — šibeniški škof. msgr. Arnerič ob navzočnosti 2185 koncilskih očetov.

ve slavni slovenski smučarji in plezalci in še kakih 50 Slovencev.

Kljub temu, da je že prelezel 50 let (istočasno sva obhajala ta »žalostni« jubilej), je še vedno navdušen športnik; pozimi izrabi vsak prosti čas za smučanje, poleti pa se zapodi na vrhove gor. In pa navdušen je za glasbo! Tedaj ves zaživi in uživa; sam sem to doživel, ko je poslušal zvočni trak, ki sem ga prinesel s seboj v Bariloče. Ni čudno, saj se je kot mlad dijak učil petja ob gg. Silvu Miheliču in dr. Francetu Ciganu. Vedno jima je hvaležen in sedaj želi, ko je od njiju oddaljen 14.000 km, poslušati njune pesmi.

Zato sem mu poslal na zvočnem traku nekaj pesmi od koncerta Pevske zveze in pa lanko akademijo slovenske gimnazije. Takole mi je odgovoril:

»Nikdar vam ne bom mogel poplačati vaše usluge, ker vam ne bi mogel z ničemer pripraviti tolikega veselja, kot ste ga vi meni s poslanim.

(Dalje na 8. strani)

ŠMIHEL pri PLIBERKU

(Zlata poroka Bicelnovih staršev)

Čim večja je kriza, ki razjeda v naših dneh družinsko življenje, tem večje zadoščenje smo čutili ob izredno redki slovesnosti, katero je smela naša župnija doživeti, namreč ob zlati poroki Bicelnovih staršev, Katarine in Vinka Pečnik.

Ob treh zjutraj so minulo nedeljo, 23. jun., že pokali na Rutah možnarji in naznanjali zaspancem v dolini, da obhajajo pri Biclnu zlati jubilej, petdesetletnico poroke. Še nebo je bilo veselo te slovesnosti, zato je sonce s svojimi zlatimi žarki na svoj način pozlatalo blesk in lepoto tega družinskega in farnega praznika. Svatje z jubilentoma so se zbrali v župnišću. Pred vhomom ju je čakala množica ljudi. Zapel je domači cerkveni zbor in živahni vnuki Vinko, Hanzej in Majdica so v pristrčni deklamaciji izrazili dedeju in babici svojo otroško ljubezen. Tudi mali Marijan bi se bil rad uvrstil med navdušene gratulante, pa je čutil, da je le še premajhen, zato je pa s svojimi bistrimi črnimi očmi tem bolj živahno sledil vsemu izrednemu dogajanju.

V sprevedu in med zvonjenjem smo odšli v cerkev, kjer sta jubilanta pred istim oltarjem nadangela Mihaela kot pred 50 leti ponovila svojo zakonsko obljubo. Domači dušni pastir ju je v nagovoru peljal skozi minulih petdeset let in z njima napravil pogled nazaj, pogled naprej, pogled naokrog in pogled navzgor k Bogu, neskončno dobrotljivemu delivcu vseh dobrot.

Dva zlata križa z letnico 1913—1963 v rokah srečnih jubilentov sta razodevala skrivnost vzglednega in srečnega petdesetletnega zakonskega življenja: v križu in s

Pri nas na Koroškem

kašča. — »Kako krasno kaščo imate!« je tedaj mladi Vinko ugotovil. »Le oglej si jo! Morda boš nekoč še svoje žito nosil v njo! — Zapomni si pa, če boš ti za menoj poddedoval, ne prevzemaj le premoženje, temveč tudi mojo vero in ljubezen do materinega jezika in do domače zemlje!«

Te besede tega plemenitega moža so ostale jubilantu zlata oporoka in vodilo za vse njegovo življenje! Ker pri Biclnu in pri Zagarju ni bilo lastnih otrok in je Koželjev Vinko vsestransko ustrežal kot naslednik zahtevam Bicelnovega očeta, ga je ta res določil za svojega dediča.

In Katrica, danes nam vsem draga Biclnova mama in zlata jubilantka, je po tedanji šegi leta 1911 dala svoj prvi pušljec — rdeči nagelj — svojemu izvoljencu. Tudi to skrivnost nam je razodel jubilant v živahni družbi svatov na zlati poroki.

Dne 22. jun. 1913 je takratni g. župnik Vintar blagoslovil v šmihelski farni cerkvi sklenjeno zakonsko zvezo med Vinkom in Katrico. Tako je zagospodaril pri Biclnu nov rod, pač pa po preizkušenih verskih in narodnih načelih blagih prednikov.

Mladi gospodar je moral leta 1914 ob izbruhu vojne na fronto. Trije bratje so odhajali z istim transportom. Leto nato so oče umrli in Katrica z materjo je ostala sama za vse delo. Tudi zadnja vojna je prinesla Biclnovi družini težke preizkušnje. Dva sinova, Štefan in Vinko sta padla, ostala družina je morala v ječo.

Kremeniti rod pa ni klonil. Biclnovi so ostali zvesti svoji družinski zapuščini, Cerkev in narodu.

Naj bi Bog dal jubilentoma še zdravja in moči, da bi tam pod zeleno Peco še učakala mnogo srečnih dni v krogu svojih vnukov in vnukinj! Vsi znanci in prijatelji daleč naokrog jima čestitamol!

LOGA VES ob VRBSKEM JEZERU

(Novice iz naše vasi)

Od pretekle sobote na nedeljo se je peljala z avtom izletna družba — 2 moška in 3 mlade ženske — skozi Logo ves. Na ovinku ceste pri Mežnarju je zavozil vozač vsled prehitre vožnje ob cestni kamen, izruval sadno drevo in poškodoval plot. Pri tem je tako poškodoval avto, da so ga morali z drugim vozom odpeljati. K sreči se je pri tem le ena ženska na kolenu ranila, ter so jo morali prepeljati v bolnico. Tudi lastnik avta Berndt, posestnik vile ob jezeru, ki je bil pred kratkim obsojen v zloglasnem »procesu Berndt« in zdaj spet uživa svobodo, se je potolkel na glavi.

Z letoviščarji letos ne kaže naboljše. Pravijo, da je tega krijo pisanje raznih listov, da so v jezeru »alge«. Res je bilo pozimi precej videti te rastline, a ob povratku toplejšega vremena je padla na dno vode.

KAPLA ob DRAVI

(Srebrna maša)

V boroveljski dekaniji imamo letos kar tri srebrnomašnike: v Kotmari vasi č. g. Brumnik in v Selah č. g. Matko, ki sta prejšnjo nedeljo obhajala svoj jubilej, ter v Kapli ob Dravi, kjer so č. g. Pavlu Kanaufu hvaležni farani za njegov jubilej 25-letnico mašništva pripravili pristrčno slovesnost.

Minulo nedeljo so kapelski farani presenetili svojega gospoda župnika, ko se je pred drugo sveto mašo zbrala množica faranov pred okrašenim župniščem, da izreče besede hvalečnosti in vdanosti svojemu dušnemu pastirju, ki si je tekom šestih let, odkar oskrbuje to župnijo, pridobil mnogo zaslug za urejeno farno življenje kapelske župnije, ki velja za eno najtežjih v Rožu. Gospod župnik je sicer nameraval svojo srebrno mašo opraviti kar po tihem v Globasnici ob priliki nove maše na nedeljo, 14. julija, pa so rekli Kapelčani: »Gospod župnik je vendar naš in zato mora njegova slovesnost srebrne svete maše biti najprej v Kapli.«

Nekoliko pred deveto uro so prišli g. župnik v spremstvu mil. g. kanonika in dekana boroveljske dekanije, Aleša Zechnerja in šentjanskega g. župnika iz župnišča in že je zadonela pozdravna pesem moškega zbora v močnem »Zadoni nam!«, nakar je sledila pesem nemškega cerkve-

nega zbora. Nato so sledili pozdravi, zahvale in deklamacije v obeh jezikih v imenu otroške mladine, katoliške mladine, farnega odbora in cerkvenega sveta. Za zaključek pristrčne slovesnosti pa sta zopet zapela prav ubrano slovenski in nemški cerkveni zbor priložnostne pesmi. Posebej je pri tem pohvaliti zelo pomlajen slovenski mešani zbor, ki je prav presenetil g. srebrnomašnika in navzoče s svojim lepim izvajanjem in številnimi mladimi pevci.

Ko so slovesno in urejeno zvonili farni zvonovi, se je spreved pomikal v cerkev k zahvalni sveti daritvi. Med sveto mašo so g. jubilantu asistirali g. kanonik Zechner, ki so imeli po evangeliju tudi slavnostno pridigo. Najprej so prečitali pismo g. škofa, ki tudi čestitajo gospodu jubilantu in se mu zahvaljujejo za vneto in požrtvovalno delovanje v raznih farah, v katerih je g. župnik v teku 25 let deloval. Nato so g. kanonik govorili o vzvišenosti poslanstva, ki ga vrši vsak duhovnik med svojim ljudstvom. Med sveto mašo je vse ljudstvo vneto sodelovalo z ljudskim petjem.

Skrb in požrtvovalnost gospoda župnika se vidi sedaj zlasti v farni cerkvi, ki je v »razdrtem« stanju. Glavni oltar je močno razdejan, stranskih pa skoro ni več. Toda kje je vzrok temu stanju?

Gospod župnik je v teh šestih letih že marsikaj preuredil. Najprej se je lotil zvonjenja, ki je njegov »konjiček« (saj je v št. Ilju celo podružnice oskrbel z električnim zvonjenjem). Ko je bilo to urejeno, se je lotil župnišča, nato pa cerkvenega stolpa in pokopališča. Četudi prav tam ni imel najlažjega dela in je danes kapelsko pokopališče zares vzgledno, se je odločil še za največje delo: prenovitev cerkve v notranjosti. In to delo je sedaj v teku. Tako je ta »razdrta« cerkev najlepši okras za njegov jubilej!

DJEKŠE

(Nekaj za izletnike na Djekše)

Stara cerkev na Djekšah je bila v gotskem slogu zidana. Še sedaj je ohranjen gotski portal ali vhod v gotsko cerkev. Prvotno je imela ta cerkev samo en zvonik ali stolp. Za časa tridesetletne vojne je dobila cerkev še en zvonik. To je bilo leta 1645. Cerkev je bila obrnjena proti vzhodu. Domnevajo, da je bila ta prvotna cerkev daljša, nego je zdaj širina cerkve. Ta prva cerkev je bila zgrajena še pred l. 1400. Kajti cerkev se omenja že l. 1379.

Cerkev je postala premajhna. Zato so začeli l. 1778 cerkev prezidavati. Obrnili so jo proti severu in delali na njej deset let. L. 1788 je bila posvečena sedanja cerkev. Sedanja cerkev torej ni stara niti dvesto let. Od stare gotске cerkve so še ostali: stebri oporniki (vidni zunaj cerkve), gotska okna in rebra na stropu ter gotski portal. Oltar je bil posvečen sv. Križu in je še sedaj.

Sedanja cerkev je posvečena sv. Martinu. 11. novembra obhajamo njegov god. Nedelja, ki je najbližja temu svetniku, se imenuje »šmaršca«, to je: Martinova nedelja.

Posebno umetniško vrednost ima gotski kip Matere božje v levem stranskem oltarju. Pred tem oltarjem se vsako leto opravlja majniška pobožnost. Letos smo brali »Šmarnice« g. prošta A. Benetka, ki so se vsem zelo dopadle.

Okrog cerkve in pokopališča je zgrajen obrambni zid iz l. 1535. Ta zid priča, kako nevarni so bili Turki v oni dobi in tudi še par sto let pozneje. Zdaj ima zid samo še zgodovinsko vrednost.

Mnogo letoviščarjev prihaja na Djekše. Zanimajo se zlasti tudi za cerkev in za obrambni zid in ju ogledujejo od vseh strani. V radiu ste slišali tudi djekške zvonove. Največji je jeklen s premerom 151 cm. Težek je nad dvanajst metrskih centrov. Prej je visel v istem zvoniku, zapadnem, nad 2000 kg težek bronast zvon, ki pa ga je vzela prva svetovna vojna. V drugem, vzhodnem zvoniku visi 650 kg težek bronast zvon iz l. 1500. Vsako jutro in vsak večer se oglasi in vabi Djekšarje k molitvi že skoro pol tisočletja.

Opoldne pa zvonijo 1145 kg težki bronasti zvon, ki ga je ulil zvonar Bühl na Tirolskem po drugi svetovni vojni. Vernim du-

ROMANJE V PADOVO IN NA SV. VIŠARJE

Spored romanja je sledeči:

Romamo v soboto in v nedeljo, to je 8. in 4. avgusta.

Odhod omnibusov v Padovo bo ob 7. uri izpred glavnega kolodvora v Celovcu. Tako bodo mogli priti pravočasno vsi oni romarji, ki pridejo z vlakom do Celovca tako iz Podjune kot iz Roža.

Podrobni spored vsega romanja boste po pošti dobili vsi, ki ste se prijavili za romanje v Padovo.

Vsak mora imeti veljavni potni list, vsi oni pa, ki nimajo tukajšnjega državljanstva pa imajo potni list, si morajo pravočasno poskrbeti vizum na italijanskem konzulatu v Celovcu. Brez tega ne morejo v Italijo.

Z nami bo tudi cerkveni pevski zbor, več o tem na programu.

Za prenočišče je že vse oskrbljeno, prenočili bomo v lepi romarski hiši pred baziliko sv. Antona v Padovi, prenočišče stane 900.— lir ali 36.— šil., z zajtrkom vred. Nekaj prostih mest je še, da se še lahko kdo pridruži, to naj sporoči do torka, 16. julija, ker tedaj sporočimo v Padovo točno število romarjev in s tem rezerviramo prenočišča, ki so nam še sedaj rezervirana, a čakajo točnega števila, da preostale sobe oddajo drugim.

Župni urad Medgorje

šam v spomin zvonijo vsak večer okrog 300 kg težek zvon, ulit od iste firme, posvečen sv. Mali Tereziki. V istem zvoniku visi okrog 500 kg težek zvon, posvečen sv. Jožefu, ulit od istega zvonarja. Ima posebno izrazit glas.

Omeniti bi bilo še veličasten razgled, ki se nudi razgledniku z Djekš. To sta najprej Peca in Obir in drugi vrhovi Karavank. Potem je tkzv. »mali Obir«, tako Djekšarji pravijo Grintovcu, ki pa je v resnici za več sto metrov višji nego Obir, a ima podobno obliko kakor Obir in se z Djekš vidi, kakor bi bil nižji nego Obir. Potem je Triglav z drugimi vrhovi Julijskih Alp. Lepo se vidi tudi Mangart, Viš in Montaž. Vsi ti trije vrhovi so v bližini Sv. Višarij. Lepo se vidi z Djekš tudi Dobrač in še drugi vrhovi.

Kdor pride na Djekše, naj ne pozabi ogledati si prenovljenega sv. Krištofa. Voda, v kateri stoji sv. Krištof, je zopet lepo zelena, prej je bila že čisto siva. V ozadju pa so visoke planine in pred njimi gore v zeleni barvi. In sv. Krištof z Jezusom na rami tako prijazno gleda na opazovalca, da ga je res veselje pogledati. To delo pa je izvršil znani slikar Jerina iz št. Ilja ob Dravi in smo z njegovim delom jako zadovoljni.

ŽELEZNA KAPLA

(Nova maša)

V nedeljo, 21. julija, ob pol 9. uri bo pri Mariji Devici v Trnju, Železna Kapla, NOVA MAŠA.

Daroval jo bo kitajski salezijanski novomašnik č. g. Benedikt Tchang. Med bogoslovnimi študiji so ga podpirali navdušeni dobrotniki misijonov iz Železne Kaple. Za njihovo dobroto se jim hoče g. novomašnik osebno zahvaliti. Spremljal ga bo njegov sorojak, ki je bil tudi letos posvečen. Tako bosta v Železni Kapli pravzaprav dve novi maši.

Vse prijatelje misijonov pristrčno vabimo na to lepo misijonsko slovesnost.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 15. 7.: 14.15 Poročila, objave. Pregled spreda. — S knjižne police. Ferdo Kozak: Od vojne do vojne. — 18.00 Za naše male poslušalce. — TOREK, 16. 7.: 14.15 Poročila, objave. — Akordeon igra Rudolf Pillich. — SREDA, 17. 7.: 14.15 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 18. 7.: 14.15 Poročila, objave. — Sportni obzorik. — PETEK, 19. 7.: Poročila, objave. — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. — Domače pesmi. (Selska dekleta, Dekleta iz Rikarje vasi, Moški oktet iz št. Vida v Podjuni, mešani zbor iz Pliberka, mešani zbor iz Globasnice, Združeni moški zbori SPZ) — SOBOTA, 20. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 21. 7.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Širite naš list!

Bicelnovi starši pred farno cerkvijo foto Zaletel

Križanim je trajna sreča in vsestranska zmaga v življenju!

Med sv. mašo so jubilentoma, obdani-ma od številnih sofaranov, kipele iz srca hvalnice Bogu. Saj je bil za nju ta dan nič manj srečen kot poročni praznik pred 50 leti. Tedaj sta stala pred Bogom z mlado križansko pripravljenostjo, tokrat pa z vzgledno dovršenim poslanstvom, takrat polna načrtov, tokrat pa polna zlatih izkušenj.

Po končani slovesnosti so odšli svatje h kratki pojedini k Šerčerju, kjer nam je ženin-jubilant v svoji prirojeni šegavosti nadrobil marsikatero dragoceno drobtinico iz svojega življenja.

Jubilant Vinko Pečnik se je rodil leta 1883 pri Koželju v Podpeci. V družini je bilo 17 otrok. Ko je postala miza premajhna in je nov otrok prisedel k družinskemu obmizju, je moral starejši družinski član napraviti prostor in si sam poiskati kruha. Otroških doklad še ni bilo in borba za kruh je bila dosti hujša.

Tako je prišel čas odhoda iz domače hiše tudi ja Vinka. Po kupčijskih odnosajih med Koželjevimi in Bicelnovimi na Rutah je marljivi fant prišel k Biclnu. Našel je s svojo pridnostjo dopadenje pri Bicelnove-mu očetu. Pa tudi rejenka Katrica, rojena v sosednem Srienčevem mlinu l. 1881, je polagoma rada videla postavnega in za kmetsko delo sposobnega fanta.

»Dne 23. 8. 1912« — tako pripoveduje jubilant sam, — »so me rajni Biclnov oče peljali v kaščo.« Bila je prostorna, lepa

Nova maša v Svatnah pri Št. Jakobu

Bilo je pred 1100-letmi. Tedaj, ko so naši predniki ponekod še zažigali kresove na čast bogu Svarunu in boginji Živi, sta prišla sveta brata Ciril in Metod iz slavne- ga Carigrada ogenj Svetega Duha in z njim prižgala kresove po naši zemlji, večne luči pred Najsvetejšim v naših cerkvah. 1100 let že hodi naše ljudstvo v luči prave vere in varuje lučke v cerkvah.

Bilo je 600 let kasneje, torej pred 500 leti. Zopet so zagoreli kresovi po naših gorah, od Zilje preko Roža v Podjuno. Ogenj groze in strahu, opomin, alarm! Na povelje sultana iz Carigrada so pridr- veli turški vojaki v našo lepo zemljo, da ugasnejo večno luč v cerkvah in nam bi svetil polmesec. Rožanski kmetje branijo svoje cerkve, svojo zemljo, svobodo s svojo krvjo. Serajnik, Strelc, Korajman, Maček, Maručenjak, Zalnik, Rutar in drugi. Svatne imajo čast, da je tam vodja rožanskih kme- tov. Radi izdaje tujčeve in kot žrtev zveste ljubezni mora Zala Miklova služiti sultanu v Carigrad. Tja, kjer sta nekoč služila Ciril in Metod cesarju in Bogu.

Toda verna Zala je prišla domov v svoje Svatne, turška moč se je razbila ob cerkve- nih zidovih in iz turškega orožja so naši predniki vlili zvon, ki nam še danes poje v cerkvi sv. Uršule v Svatnah.

Nedelja, 7. julija 1963! Kaj so zopet pri- drveli Turki, da vse ljudstvo beži v Svatne, iz vseh koncev, po vseh potih in stezih? Ali so prejšnji večer kresovi zopet oznanja- li alarm? Kaj nam danes oznanja svatinski zvon? Ali je res vojska, ko tam v Svatnah tako streljajo, da odmeva od Gradišča pa do Golice in Jepe?

Toda na vseh obrazih je veselje, vsi so slavnostno oblečeni, Svatinci so ponosni. Danes je veliki dan, kot ga Svatne še niso doživele. Domačin, Strelčev Andrej, ki se Kajžnik piše, prihaja danes kot »drugi Kristus«, da ponovi svojo novo mašo, po- novi Kristusovo velikodušno daritev na križu. Ne prihaja iz Carigrada kot Ci- ril in Metod, ampak iz večnega mesta, iz Rima. Od tam, kjer je bil teden preje kronan za poveljarja Cerkve 263. nasled- nik prvaka apostolov, sv. Petra, Pavel VI. Ne prihaja z vojsko in grozo kot turški po- veljnik Iskender-beg, ampak kot oznanje- valec miru in ljubezni. Ohranjeval bo svo- jemu ljudstvu luč svete vere in priklical Kristusa na oltar, da večna luč pred taber- nakljem ne bo kdaj ugasnila.

Strelčev dom zasluži, da ima novomašni- ka. Dom, ki je bil že pred 500 leti znan po vernosti in ljubezni do domače zemlje, hiša, ki je preko tolikih rodov ohranjela sveto vero in domačo besedo, družina, ki še vedno raste iz prastare narodne korenine v veliko družino božjih otrok. Na tej zem- lji, prepojeni z znojem in krvjo in toliko- krat blagoslovljeni po znamenju križa, z blagoslovljeno vodo in po blagoslovu z Najsvetejšim ob lepih svatinskih pranga- njih, je sedaj zrastel najlepši sad, novomaš- nik, duhovnik Kristusov!

Zato je prav, da novomašnik ponovi no- vo mašo med svojim ljudstvom, četudi jo je pravzaprav imel že jeseni v Rimu tik pred pričetkom končila.

SLOVO OD DOMA!

Pri Zgornjem Strelcu se je zbralo vse črno ljudi. Na idiličnem hribčku med drev- jem leži lepa Strelčeva kmetija. Slovo od doma pomeni, da se sedaj iztrga iz družine in se postavi popolnoma v službo Cerkve. Dom pa pomeni predvsem mater, tembolj, ker očeta novomašnik že dolgo nima več. Pred okrašeno hišo in slavoloki so novo- mašnika pozdravljali otroci in ministrantje z deklamacijami. Najbolj pogumno je za- čel mali novomašnikov nečak Andrej, pa se je svojega glasu ustrašil in nas z obilni- mi solzami spravil ne le v sočustvovanje, ampak tudi v dobro voljo. Domači g. žup-

nik Andrej Karicelj (torej so bili kar trije Andreji skupaj) mu je v slovo od doma pristrčno govoril, domači cerkveni zbor pod vodstvom g. Antona Nagelja pa zapel za to priliko primerne pesmi. Po stari nava- di, ki pa je vedno znova ganljiva in po- menljiva, ga je mati pokrižala in poškro- pila z blagoslovljeno vodo, on pa ji je po- delil svoj novomašni blagoslov, prav tako tudi duhovnim staršem. »Nevesta« je bila nečakinja Anica Kajžnik. Sprevod pa je bil dolg od doma pa do cerkve, kar traja četr- ure in takega Svatne gotovo še nikoli niso videli.

SLOVESNOST NOVE MAŠE

Že prostor sam, kjer je bila nova maša, je nekaj edinstveno lepega. Ozadje oltarja je cerkev sv. Uršule. Za to priliko je bila popolnoma prenovljena in je že sama vre- dna, da jo pridemo v Svatne pogledat. Ob strani starodavne lipe, kjer so se že sto- letja zbirali predniki po sv. maši za mo- žate pogovore in so se za to priliko okra- sile z dišečim cvetjem. Na eni strani zele- ni bregovi in za njimi gozdovi in na drugi strani starodavne kulise Karavanke. Vse, kar je služilo tej novi maši: oltar, novo- mašnikova oblačila, kelih, vse je bilo mo- derno, pa v prav liturgičnem duhu, ki zavrača vse nevažno, postransko, in poudari le bistveno, najvažnejše. Posebno nam je ugajalo, da je bil novomašnik obrnjen proti ljudstvu in smo bili tako bolj z njim v zvezi. Celotna sv. maša je bila vzorno lepo liturgično oblikovana, da so vsi pričujoči sodelovali in sodelovali. Vsi peli, vsi odgovarjali duhovniku in se ob primernem besedilu vživljali v skupno da- ritev.

Pridigal je v obeh deželnih jezikih č. g. Avguštin Čebul, ki je študiral v istem za- vodu »Germanicum« v Rimu kot novo- mašnik (tudi naš prevzvišeni nadpastir dr. Jožef Köstner je bil tam). Govoril je o »besedi«, v kateri izražamo svoje misli, pa o božji besedi, ki je meso postala. V današ- njem času, ko je poplava, inflacija besede, je posebno važno, kako božjo besedo ceni- mo, jo sprejememo, da v nas obrodi sad, »meso« postane. Omenil je, da se nam je danes božja beseda oznanjevala v latin- skem, slovenskem in nemškem jeziku in da so to nekake Binkošti, ki so bile praznik različnih jezikov pa v enem duhu.

Pri maši sta asistirala oba Jakobčeva go-

spoda, brata Franc in Mihael Krištof. Na- vzočih je bilo tudi nekaj novomašnikovih tovarišev, bogoslovcev iz Germanika, mno- go duhovnikov in bogoslovcev, iz Trsta pa sta bila germanikarja č. gg. prof. Lojze Škerl in dr. Žerjal.

POPOLDNE — V GOSTOLJUBNI HIŠI ŠOLSKIH SESTER

Zavod šolskih sester v Št. Petru je prava sreča ne le za dekleta, ki se tam učijo ku- hati in šivati, ampak tudi za takole prili- ko, ko je treba poskrbeti za telo. Razdalja danes ne pomeni nič hudega, ko pa je to- liko avtov. Kje drugje bi mogli pripraviti kosilo za 200 ljudi? Kje dobiti toliko pro- stora, pa toliko kuharic-postrežnic? To ve- liko delo so prevzele naše požrtvovalne se- stre in še nekatere druge dobre duše kot n. pr. Roza itd. Vsa čast tudi bivšim go- jenkam, ki so v tako obilnem številu prišle na pomoč, da so nam tako hitro in spretno postregle. To lahko storijo le tako mlade noge in v tečaju izurjene roke.

Prijetne ure so hitro potekale, ker je bi- lo toliko programa, da za jed ni bilo pre- več časa. Vse sobe obednice so bile po zvočnikih zvezane med seboj, da so lahko vsi gostje poslušali razne deklamacije, na- govore, petje in muziko. Kako lepo so nam zapeli naši cerkveni pevci, seveda, ker so bili polnoštevilni. Večkrat bi jih radi po- slušali, vse skupaj. Posebno pa so vžgali mladi muzikanti, dijaki iz Št. Ilja.

Slovesni dan smo zaključili s petimi, lita- nijami in blagoslovom v šentpeterski cer- kvi. Ta zaključek pa je bil že uvod v na- slednji slovesni dan, maš farni praznik, dan celodnevnega čiščenja. Ob vsej du- hovni pripravi na novo mašo, ob novo- mašniku in tolikih »staromašnikih« in ob izredni udeležbi faranov je bil res lep far- ni praznik. V. -el.

Kmetija takoj naprodaj!

Obsegajoča 19,34 ha, od tega 8 ha obdelovalne zemlje in 11 ha gozda, 1 km oddaljena od Baškega jezera.

Lastnik-Amerikanec je točasno tu.

Vprašati pri: Jožef Petschnik, Malnice 8, pošta: Ledenitzen, Kärnten

Italija sprostila uvoz mesa in sladkorja

Italijansko ministrstvo za zunanjo trgo- vino je v sporazumu z ministrstvom za kmetijstvo do nadaljnjega sprostilo uvoz goved za klanje ter svežega in zmrznjenega mesa. Že dalj časa si je italijanska vlada prizadevala, da bi z večjim uvozom govedi in govejega mesa zavrila stalno naraščanje cene mesa na italijanskem notranjem trgu in tako zaustavila nadalje splošno širjenje draginje in življenjskih stroškov prebival- stva. Pri izvajanju takšne uvozne politike so bili že lani povečani kontingenti za uvoz govejega mesa od 538.000 na 947.000 stotov oziroma za približno 70 odst. v primerjavi s kontingenti iz leta 1961. V prvih mesecih letošnjega leta so bili iz istih raz- logov še bolj razširjeni kontingenti za uvoz klavnih goved in govejega mesa. Ker pa niti z dodatnimi kontingenti ni moglo biti uspešno zaustavljeno ponovno naraščanje cen govejemu mesu na domačem trgu, se je italijanska vlada odločila za popolno ukinitve količinskih restrikcij za uvoz klav- nih goved in govejega mesa. S tem, za italijansko gospodarstvo vsekakor dokaj radikalnim ukrepom, pričakuje vlada, da bo končno vendarle zaustavljen nadaljnji vzpon cen temu osnovnemu živilu. Itali- janskim carinarnicam je bilo v tej zvezi

izdano navodilo, da se pri uvozu mesa v Italijo omejijo le na obvezno sanitarno kontrolo, medtem ko so količinske omeji- tve pri omenjenem uvozu popolnoma od- padle.

Iz analognih razlogov je italijansko zu- nanje ministrstvo odredilo tudi liberaliza- cijo uvoza sladkorja, in sicer tako sladkor- ja iz sladkorne pese kot sladkorja iz slad- kornega trsta. Ta sprostitev uvoza pa velja

Filmska ocena

Bistrica v Rožu. — Sobota, 13. 7.: Die Jungfrauen von Rom (III). — Dolgotrajni boji med Rimljani in Etruščani v 6. stoletju pred Kr. povezani z lju- bezensko zgodbo, ki končno pripelje tudi do za- želenega miru med obema narodoma. — Nedelja, 14. 7.: Heisser Hafen Honkong (IVa). — Vohun- ski film, za odrasle s premislekom! — Sreda, 17. 7.: Wilde Erdbeeren (IV+). — Star, ugleden zdrav- nik pregleda kritično svoje življenje, ker mu oči- tajo sebičnost in neprijaznost. Film je priporo- čljiv za odrasle!

Borovlje. — Sobota, 13. 7.: Erzherzog Johanns große Liebe (II). — Zgodovinski ljubzenski film. — Nedelja, 14. 7.: Die Post geht ab (III). — Skupi-

PRIMORCI V MARIJINO CELJE IN NA DUNAJ

Zadnje dni julija se vrši veliko romanje naših rojakov v Marijino Celje in na Dunaj. V Marijinem Celju bodo ves dan 26. julija na pra- znik sv. Ane, na Dunaj pridejo v so- boto 27. julija zjutraj; ves dan si bodo ogledovali mesto, v nedeljo ima- jo sv. mašo v Votivni cerkvi ob osmih in potem še napravijo izlet na Kah- lenberg. Nazaj proti Trstu odpotu- jejo takoj po kosilu.

Za to romanje se je prijavilo kar 550 naših rojakov s Tržaškega in Go- riškega. Potujejo s svojim posebnim vlakom do Kapfenberga, naprej pa z avstrijskimi avtobusi. Na Dunaju bodo imeli hrano vsi skupno v ve- liki restavraciji SCHWECHATER- HOF na Landstraße 97.

Primorci upajo, da se bodo v tej restavraciji srečali z mnogimi dunaj- skimi Slovenci v soboto zvečer 27. ju- lijia. Našim dunajskim bralcem pri- poročamo lepo udeležbo, vsem ro- marjem od našega Jadrana pa želimo srečno pot in veliko lepega doživetja v Avstriji.

DUHOVNIKE OBVEŠČAMO,

da je 3. dušnopastirski tečaj za za- mejske duhovnike letos v goriški nad- škofiji na otoku Barbani pod Gra- dežem v dneh 4. in 5. septembra. Vsakokrat sta dva predavanja; eno dopoldne in eno popoldne. Prijave sprejema: msgr. dr. Močnik, via don Bosco 11, Gorizia, Italija.

NA SVETE VIŠARJE

bodo romali goriški tretjeredniki dne 5. in 6. avgusta. Apostolstvo molitve v Gorici pa poroma tja že v nedeljo, 4. avgusta.

le za razdobje od 14. junija do 31. julija letos. Omenjeni sprostitevni ukrep velja za sladkor iz vseh držav, torej ne glede na njegovo provenienco; pripomogel pa naj bi k normalizaciji preskrbe italijanskega notranjega trga s sladkorjem. Motnje v pre- skrbi italijanskega domačega trga s slad- korjem so delno tudi posledica splošne- ga zmanjšanja zalog sladkorja v svetovnem merilu, kar se je izrazilo tudi v zmanj- šanih ponudbah sladkorja na mednaro- dnih trgih. V zadnjih nekaj tednih se je položaj na italijanskem domačem trgu tako zaostрил, da je v gospodinjstvih začelo primanjkovati sladkorja, v trgovinah pa so mogli dobiti sladkor le stalni odjemalci, in še to samo v manjših količinah in ob 50 odst. podražitvi. Spričo takega stanja za sedaj ni bilo drugega izhoda kot popol- na začasna sprostitev uvoza sladkorja. Ven- dar pa poznavalci dvomijo, da bi se že v poldrugem mesecu, kolikor velja obrav- navana sprostitev, mogle razmere glede pre- skrbe s sladkorjem v Italiji bistveno spre- meniti na bolje, da bi se moglo misliti na enak režim, kot je veljal pred navedeno sprostitvijo.

na deklet in fantov potujejo v starem avtobusu v Trst, h koncu dobi vsako dekle svojega fanta. Zelo malo humorja in povprečna zabavna muzika. — Torek, 16. 7.: Das Rätsel des blauen Giftes (IV). — Nemški kriminalni film. Tajnica nekega indu- strijskega podjetja bi zaradi njene vednosti o neki vohunski zadevi radi umorili, pa se reši. — Cetrtek, 18. 7.: Verdacht (IV). — Kriminalni film.

Pliberk. — Sobota in nedelja, 13. in 14. 7.: So liebt und küßt man in Tirol (IIa). — Ljubezen, muzika in humor v nekem planinskem hotelu. — Torek, 16. 7.: Die Französin und die Liebe (IVb). — Sedem epizod o ljubzenskih problemih pred zakonom, v njem in izven njega. Za odrasle z re- snim premislekom! — Cetrtek, 18. 7.: Serenade für zwei Pistolen (IVa). — Kriminalni film za odrasle s premislekom!

GLEDALIŠČE V CELOVCU

DOM GLASBE

Petek, 12. julij: Lady Frederik. — Sobota, 13. julij: Die Hochzeit des Figaro (zad- njikrat). — Nedelja, 14. julij: Das Land des Lächelns. — Torek, 16. julij: Lady Frederik. — Sreda, 17. julij: Das Land des Lächelns. — Cetrtek, 18. julij: Volpone (zad- njikrat). — Petek, 19. julij: Der arme Ma- trose in Die spanische Stunde (krstna pred- stava). — Sobota, 20. julij: Clivia. — Ne- delja, 21. julij: Falstaff. — Začetek vedno ob 20.00.

Nova maša č. g. Kajžnika v Svatnah pri Št. Jakobu v Rožu. Na sliki zbrani gostje z g. novomašnikom.

foto Zaletel

ZA DEKLETA:

Avto — stop!

Bilo je vročega dne sredi poletja. Proti večeru je iz mesta zavil na glavno cesto luksuz-avto, katerega je vozil mlad moški. Zahotelo se mu je večernega hlada v bližnjem gozdu. Zahotelo se mu je tudi prijetne družbe, katero pa si mora še le oskrbeti. Zato previdno na lov...

Nedaleč iz mesta, ob dovozu nepomembne ceste Werner H. ustavi svoj avto, izstopi in odpre pokrov nad motorjem, kakor da je treba nekaj pregledati. A to je bil le videz; saj je upal, da bo kmalu prišla žrtev, na katero je čakal...

Le dobrih pet minut je čakal in že se mu bliža po stranski poti dekle, katero skriva opazuje, nadaljujoč opravilo pri motorju. Dekle ga prijazno nagovori: »Morda se peljete proti trgu X?«

Werner se kaže zelo presenečenega in začudeno vpraša: »Ali še nocoj hočete tja?«, medtem pa lokavo ogleduje dekle, njeno postavo, starost in drugo. Zadovoljen je s svojo žrtvijo in že jo hoče povabiti, da vstopi, kar prihiti po isti poti drugo dekle. Ko dekle prihajajoči pomigne, da naj pohiti, Werner nevoljno vpraša, če jo morda pozna, blondinka pove, da je to njena sestra, ki gre pravtako domov v trg X.

Mladi in prijazni Werner si kritično ogleduje tudi drugo. Pomisleki se mu rojijo v glavi, kajti dve obenem je morda preveč nevarno. Obraz se mu zresni in surovo zavrne dekleti: »Pojdita peš, saj vendar nisem avto-izvošček« in je izginil v temi...

Nevoljen zaradi neuspeha pritisne na sračni pedal, da avto kar plava po široki cesti. Toda, ali prav vidi? Ob robu ceste sedi na kovčku dekle, ki dviga roko v stop.

Tisti hip je pozabil na vso neprijetnost dogodka in ob pogledu na sedemnajstletno, ki se prijazno smehlja, ustavi in vljudno vpraša: »Vas morda smem povabiti v avto? Vedno se veselim prijetne družbe.«

Nič manj ni bilo veselo dekle, ki je po dolgem čakanju le našla usmiljenega človeka, da jo popelje domov k materi, kateri bo tako prihranila nekaj nekaj denarja, ko šolanje v mestu toliko stane ubogo vdovo. Pri tem pa ni prav nič slutila, da je padla v roke brezvestnega lovca na nedolžna dekleta. Toplo se mu zahvaljuje za uslugo in njegovo zadržano vedenje si vedno bolj osvojuje njeno zaupanje.

Pred križiščem se Werner vljudno opravičuje, da ima majhen popravek v vasi ob stranski cesti, kar bo povzročilo le nekaj minut zamude. Šele ko dekle opazi, da vodi cesta vedno bolj v temen gozd, postaja nemirna. Tedaj pa Werner že ustavi avto in »umirjeni« Werner postane surov, divji, živalski...

Helena Haluschka:

LAMOTSKI
župnik

BILO JE NEKOČ...

Večji svetniki so hodili po materi zemlji, kakor naš lamotski župnik. Nihče pa, mislim, ni globlje razumeval človeka ter njegovih slabosti in bil bolj usmiljen z njim.

Prav za prav pa ni bil svetnik, le preveč je namreč imel rad svoj rožni vrt, svoj kozarec novošateljca in svoj kos kruha ter zraven odrezek prekajene slanine; toda tega mu nihče ni očital, zakaj njegove slabosti so ga bolj približale ljudem kakor pa njegove kreposti.

Njegovi župljani, svojeglavni ponosni Švicarji, med katerimi pred njim ni bil vzdržal in vztrajal noben dušni pastir, so ga nad vso mero ljubili ter spoštovali.

Bržčas pa pred tridesetimi leti ni bilo lahko in prijetno dobremu župniku, ko je, nemški Švicar, pričel skrbeti za duše v tej skriti zakotni vasi v pogorju Jura ob francoski meji. Francoščino je tolkel na svoj poseben način, ker je ni mogel prav izrekat, in s tem je vzbujal viharje smeha okoli cerkve. Pri tem pa se je dobri mož posluževal najbolj sončnih in krepkih izrazov, »mačka je imenoval mačka« in druge reči podobno, naravnost, brez oklepanja. Bil je strašen poseben in ubiral je zmerom svojo pot naravnost, brez bojzani in brez malenkostnih ozirov.

Za mladino in prosveto

Brezboštvo laicizma

Geslo laicizma, ki je nekaj izraz duha posvetništva, se glasi: Proč od Boga, proč od Cerkve! To načelo pa se v vsakdanjem življenju zelo različno javlja po krajevnih in kulturnih prilikah. Zato moremo v laicizmu ločiti več oblik, ki se med seboj razlikujejo po svoji ostrosti in radikalnosti.

V svetu imamo dežele, kjer vlada popolno brezboštvo, v drugih deželah pa je pognal globoke korenine verski indiferentizem ali verska brezbriznost. Ponekod vlada tudi verska nevednost in le malo je dežel, kjer še prevladuje krščanska zavest med ljudstvom. Razumljivo je iz tega, da ima v tako ugodnih razmerah brezverski laicizem zelo ugodna tla.

Gotovo je, da žanje v deželah komunizma laicizem največje uspehe; saj ga z vso močjo državnega aparata podpira oblast. Vse, kar je krščanskega, oblast preganja ali vsaj ovira, mesto tega pa kot uraden nauk oznanja popolno brezboštvo ali ateizem.

V brezbožni družbi laicizem uči: Boga ni; vsako versko prepričanje je torej zmota, zabloda; to so le verski predsodki; vera je značilna le za človeštvo na nižji stopnji razvoja; na višji stopnji bo vero izpodrinila znanost; sedaj prihaja tista doba; verovatno je tako danes nazadnjaško, reakcionarno in mračnjaško; vera je misticizem, ki se ne zna vživeti v današnjo stvarnost; vse je nevredno današnjega naprednega človeka.

Najvišja vrednota

Pregovor pravi: »Čast, komur čast«. Podobno velja tudi o vrednotah: vsaki vrednoti gre tisto mesto, kakor jo zasluži. Zato govorimo o lestvici vrednot, kar pomeni, da morajo biti vse vrednote nekako razvrščene po svoji veljavi, od najnižjih do najvišjih. To veljavo pa daje posameznim vrednotam neko počelo vrednotenja in to počelo je Bog, ki je najvišja vrednota in vir vseh drugih vrednot.

Kdor zato vrednote prav vrednoti, nje mu je Bog najvišja vrednota, najvišje do-

Werner H. je šele 21 let star in sedaj sedi v zaporu, obsojen zaradi deveterih dokazanih moralnih zločinov nad žrtvami avto-stopa. Koliko pa je še drugih, ki se svoje nepredvidnosti — tako sramotno kaznuje — sramujejo in molčijo...?

Ubiral pa je pot ljubezni, ki vse premosti in izravna, in pot popolne odkritosti, in zelo kmalu so ga na daleč na široko bogati in ubožni imenovali »naš župnik«. Njegovega pravega imena pa nikoli nisem slišala; »lamotski župnik«, kakor se je sam imenoval, ta naziv je brezdvomno postal splošna last.

Dve prav majhni obmejni občini, francoska Bremoncourt, švicarska Lamotte... Občina Lamotte je imela cerkev, občina Bremoncourt je imela šolo in švicarski otroci so dan z dnem hodili čez most, ki je (šest metrov dolg) bil meja, da bi pri voditeljici — tako imenujejo Švicarji učiteljico — dobili košček francoske prosvete ali omike. V nedeljo pa so zato prišli francoski kmetje s hribov in iz dolin čez most v nemško-švicarsko župnijo, da bi poskrbeli za zveličanje svojih duš.

Šolska voditeljica je bila tako lepa kakor je bil naš župnik nelep, tako nežna kakor je bil on krepak in okoren in tako mlada kakor je bil on prileten, pri tem je bila, razen kmeticke na planini ali planšarice, edina »krivoverka« v katoliški deželi. Ko je prišla po smrti starega učitelja, so jo sprejeli z vsemi znamenji človeškega zaničevanja. Nihče ji ni hotel prodati mleka in jajc, ljudem se je zdelo, da preveč po gospodsko govori, bila je taka, kakor bi hotela reči: »ne dotakni se me!«, v zametanih šoli je pa strogo vladala. Najprvo jo je obiskal naš župnik. Spotoma je bil na mostu, kakor mi je pozneje pripovedoval, zmolil na tihem očenaš, da bi se mu obisk posrečil. Takrat so bili preprosti mali ljudje veliko govorili, ker je bil na

V svoji analizi verovanja gre laicizem v obliki ateizma še dalje: Vera je socialno zlo; verski misticizem uspava človekove energije, ko uči ljubezen in usmiljenje ter odpuščanje; to izrablja kapitalizem, da uspava delavske mase, da se ne bi zavedle svojega sramotnega položaja in velikega poslanstva; iz tega razloga je vera celo opij ali strup za ljudstvo!

V teh naukih je brezbožen laicizem do vseh ver enako dosleden. Toda najbolj oster pa je do krščanstva in katoliške Cerkve še posebej. Cerkev mu je organizacija, ki izrablja blodna verska čustva in tako drži človeštvo v duhovni tiraniji, uspava

Iz filmskega sveta

FILMSKI MILIJONARJI

Davčna uprava v Rimu izda vsako leto imenik največjih davkoplačevalcev v območju mesta Rima. Iz tega je razvidno tudi, kakšne dohodke imajo največji bogataši v Rimu, kajti od svojih dohodkov morajo kar lepe vsote plačati državnim financam.

Tako je razvidno, da spadajo med največje bogataše prav filmski zvezdniki in njih režiserji. Takoj za stavbnim podjetnikom Manfredi, ki ima letno skoraj 20 milijonov šilingov in veleposestnikom Tolonia, ki izkazuje letno skoraj 15 milijonov dohodkov (od obeh dobi država več kot 5 milijonov šilingov), je filmski igralec in

bro, početek vsega dobrega in cilj vsemu. Stari so to izrazili z grškimi pismenkami: alfa in omega, kar pomeni začetek in konec.

V človekovi duši je neugnano hrepenenje po dobrem, hrepenenje, ki se more povsem umiriti le v Bogu. Sveti modrec je doživel in izrekel: »Zase si nas ustvaril, o Bog, in nemirno je naše srce, dokler ne počije v tebi.«

Pod vidikom najvišje vrednote moramo precejevati vse druge vrednote: čim bolj nas kaj približuje Bogu, tem večje vrednosti je za nas; kar nas pa od Boga oddaljuje, je zlo, je ne-vrednota.

Vse vrednote merimo torej po Bogu: važno je, v kakšnem odnosu je do Boga. Ali še boljše: za me je važno, čim bolj me kaj Bogu približuje, tem več je za me vredno; čim bolj me kaj od Boga oddaljuje, tem manj vrednosti ima za me.

delavnik oblekel svojo nedeljsko duhovniško haljo. Ker je pa župan pojasnil, da je taka šega tam preko mostu na francoski strani, se je bilo spet pomirilo.

Ta prvi obisk je bil vreden, da bi ga označili kot zgodovinski dogodek. Obedve hugenotinj, voditeljica in njena mati — in pa stari župnik.

Nad vse pričakovanje pa se je to snidenje srečno izteklo. Mati šolske voditeljice mu je takoj ponudila žganino, pijačo, ki jo je bila sama skuhala. No, okus je bil prav krščansko prijeten. Voditeljica pa je bila celo obljubila, da bo vselej otko izpustila deset minut prej, preden se šolski pouk konča, da bodo mogli priti pravočasno še k pouku krščanskega nauka. To pa je nekaj povsem nezasiščenega ter izrednega, zakaj v Franciji se na verski pouk prav nič ne ozirajo, ker ga šola sploh ne pozna.

Naš župnik je pa kraljevsko povrnil takrat, ko uboga kmetica na planini ni mogla dati krstiti svojega šestega otroka. Voditeljica se je bila sicer ponudila za botro, toda na daleč in na široko ni bilo mogoče dobiti protestantovskega ali hugenotskega pastora. Takrat, da jima je bil povrnil naš župnik: na svojem lestvenem vozu je pripeljal iz zelo, zelo oddaljenega mesta Mouthiera protestantovskega pastora. Le-ta se je baje zelo muzal, kakor trlica suhi pastor, na vozu zraven širokoplečega župnika. Skupaj sta pila vino v župnišču in naš župnik je dal v ubožno kmetsko sobo na planini ponesti kot dar svoje najlepše rože, svojo poslednjo četrto vina in svoj poslednji odrezek prekajene slanine. Gospoda moja, ako pomislite, da je naš

proletariat in ga drži v sužnosti kapitalizma. Tako je ona najhujša zajedalka in škodljivka človeštva. Najbolj nevarna je pa tudi, ker je najboljše organizirana in razpredena po vsem svetu. Njej velja zato neizprosni boj na življenje in smrt!

Ker pomeni za napredno-mislečega človeka vera nekaj nekulturnega in nazadnjaškega, je tudi duhovnik, kot predstavnik in nosilec verskih nauk bedno in omejeno bitje, ki je ves v službi reakcije in zla; on živi od izrabljanja verskih čustev; njegovo delo je prazno; on je zajedalec družbe, parazit človeštva; upravičeno zasluži: kramp v roke ali pa po glavi z njim!

Iz povedanega sledi povsem logično, da zahteva brezbožni laicizem skorajšnjo osvoboditev naprednega človeka vse te navlake. Tedaj bo zasijala prava svoboda. Zaveda se sicer, da to ne pojde tako hitro, zato pa je treba osvoboditi nadvlade Cerkve in vere vsaj javnost, javno življenje. Vsa vzgoja mladine, šola, bodi laična; ki naj mlademu človeku iztrga iz misli idejo Boga, duše, posmrtnosti, greha. In tudi vse moralno življenje, bodi brez Boga, laično, svobodno, povsem prosto...

režiser Vittorio de Sica najbogatejši Rimljan, ki s svojim sodelavcem Sordi Albertom zasluži letno vsak po 150 milijonov italijanskih lir. Nato si pa kar po vrsti sledijo: filmski producent Carlo Ponti s 100 milijoni, njegova žena Sophia Loren pa z 80 milijoni italijanskih lir. Tudi zdravnik dr. Milko Škofič, rodem iz Koroške ter mož Gine Lollobrigide, doseže letno 80 milijonov lir. Tem sledijo še manjši bogataši z okrog 50 milijonov lir dohodkov (dva in pol milijona šilingov), kot so švedska filmska igralka Anita Eckberg, filmski režiser Albert Rosellini in pevec šlagerjskih popevk Domenico Modugno.

ANEKDOTE O PAPEŽIH

Vragov rep

Redovniki samostana sv. Rufina blizu Avignona v Franciji bi se bili radi znebili svojega opata, pa so pisali papežu Evgenu IV., češ da ima opat zveze s hudičem. Papež je sam zaslišal menihe in opata ter odločil: »Če ima opat res zvezo s hudičem, ga je dobro pridržati tu; tako bom tudi vraga držal za rep.«

Menihe je zapodil nazaj v samostan, opata pa je imenoval za kardinala, ki je pozneje postal papež z imenom Hadrijan IV.

Antikrist

Papežu Sikstu V. so nekega dne sporočili, da se je menda nekje v Siciliji rodil Antikrist, ki da ima sedaj okrog tri do štiri leta.

Papež je samo posmehljivo dejal: »No, s tem bo imel šele moj naslednik opravka.«

župnik svoje rože dal kvečjemu za veliki oltar, utegnute iz tega izmeriti dušno veličino tega najmanjšega med vsemi svetniki, če ga bodo sploh kdaj pripoznali za svetnika!

Takrat pri krstu kmetica, ki je baje tako jokala od ginjenosti, da »ji je teklo iz nosa in oči« (ta-le izraz, zaradi katerega vas prosim, da mi ne zamerite, imam od župnika), ni hotela prav nič sprejeti, češ da je protestantinja. »Saj morajo biti tudi taki čudaki,« je bil smehljaje rekel darovalec rož.

Veselo občutje ter nastrojenje je vladalo pri mali južini. Zgodovina ve pripovedati o velikanskem angleškem puddingu, ki ga je poslala voditeljica, le-ta narastek se ni in ni hotel užgati; nazadnje pa so dognali, da je bila dobra voditeljica zamenjala steklenico za rum s steklenico za kis. Pastor in župnik sta se namuznila in nato pridno jedla. Potlej sta se pa brez vzroka neprestano smejala in imela govore napitnice; kaj pa se je vnes pilo, o tem zgodbe ne pripovedujejo. Toda pozneje so ljudje videli, kako sta kot trska suhi pastor z odpeto suknjo in naš župnik šla z roko v roki pod velikim dežnikom nizdol po gorskem pobočju in materi šolske voditeljice se je dozdevalo in dojmilo, da čuje peti neko pesmico, ki pri tej priliki ni bila primerna:

»Manon, glej, sončce sije...!«

Prosim vas, ko je lilo kakor iz škafal

Od tega dne je pa šola in župnišče vezal angelski zakon. Voditeljica je spremljala župnika na raznih potih, z njim vred je tekala tako, da je dobila žulje na nogah:

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Katarina Saunig:

Kmet svobodnjak

3.

Primož ves večer raja samo z Breznikarjevo Nanijo. Dekle ni samo lepa, ampak tudi pridna in poštena. Oče je ponosen nanjo.

»Morebiti pa Otrobu ni po žinji, da sin Primož raja samo z našo,« se domisli Breznikar.

»Nankej!« zakliče oče. Deklica prihiti k njemu;

»Kaj želite, oče?«

»Domov pojdiva!« ukaže oče.

»Kakor je vaša volja,« odvrne deklica. Pokorno in ljubeznivo mu to pove in po boža njegove sive lase. Toplo je očetu pri srcu. Ne, Nani mu še ni napravila žalostnih dni.

»Tomaž, plačam!« zavpije Otrob ter plača, kar so popili on in njegovi prijatelji. Z očmi pomigne Primožu; tudi ta se poslovi od lovcev ter zgine v toplo poletno noč. Pri Kristanu dohiti oba očeta in Nanijo.

»Nisem te hotel nadlegovati v gostilni,« pravi Breznikar, »pa bi zdaj rad zvedel, kaj ti je, da se nisi mogel razživeti v tako veseli družbi? Ali si mar bolan?«

»Nisem bolan. Jutri zvečer se oglasi pri nas, pa se bova o vsem pomenila.« Krepko mu stisne roko, kot bi hotel reči: »Midva si ostaneva dobra, odkrita in zvesta do smrti.« Otrob že dolgo ni bil tako mehak kot ta večer.

»Le kaj mu je?« razmišlja Breznikar sam pri sebi, ko Otrob in Primož zavijeta na levo, on z Nanijo pa na desno.

*

Drugi dan na večer stopa Breznikar proti Otrobu. Ko stopi na hišni prag, mu prihiti nasproti zala Otrobova hčerka Marinka.

»Ali niste vzeli s seboj Nankije? Zakaj ni prišla z vami?« je dekcle rahlo nejevoljna.

Jutri bo god sv. Ane, dan vseh Anic, paj h kapelici v Podgorje. Nocoj pojdiva prej spat, da jutri ne zamudita maše,« pripomni Otrob, ki je začul Breznikarjev glas.

»Primož, jutri s kožijo popelji dekleti na božjo pot, da ne bosta hodili peš,« je še dodal gospodar.

Jutri b o god sv. Ane, dan vseh Anic, Ančk, Nank.

»Kako se že veselim!« vzklikne Marinka, vošči očetu lahko noč in izgine v kamrico.

Marinka nima več mame. Varuhinja in pestunja Katra opravlja gospodinjstvo. Huda bolezen, kolera je pobrala Otrobu skrbno ženo in gospodinjjo, otrokom pa lju-

bečo mamico. Ta izguba je zelo prizadela Otroba, prej visoko postavbo je upognila in posrebrila črne lase. Mož pa ni klonil, pogum in voljo do življenja so mu dajali zdravi, živahni sinovi in ljubka hčerka. Katra, ki je bila že od mladih dni pri hiši in jo je že rajna gospodinja uvedla v hišni red in gospodinjstvo, je skrbela za osirote otroke. Skazalo se je, da bi boljše gospodinjje, kot je bila Katra, ne mogel najti. Bila je krepka, delavna pa zmeraj dobre volje. Veselje do življenja je znala vcepiti tudi v duše svojih varovancev.

Najbolj navezana na Katro je bila pač Marinka. Svoje prave mame sploh ni poznala. Nežno srce se je oklenilo dobre, zveste Katre. Katra je bila, ki jo je nesla v cerkev, ji je sklepala ročice, jo učila delati križ in Boga častiti ter ateja ubogati. Skupaj sta nosili rože na mamin grob. Katra je večkrat rekla:

»Tako težko mi je, kadarkoli stopim na sveško pokopališče, kot bi slutila, da bo tu kmalu pokopano vse naše upanje in veselje.« — Menila je Otrobovo družino. Devet fantičev in en deklíč so bili, ko je mama umrla, zmeraj ob Katri. Vodila jih je iz hiše v hlev, na polje in travnike. Kakor koklja za piščance je skrbela zanje.

Otrob je bil malo doma. Vozil je na Laško ali na Nemško. Gospodinjstvo mu je vodila Katra, gospodarstvo pa je še ded

Po Möderndorferju:

Dolgouhec in medved

Bili so hudi časi. Obleka se je podražila, mnogo otrok pa je bilo nagih. Kmet je posekal gozd, drevje prodal prekupčevalcu, grmičje požgal in posejal na pogorišču oves.

Oves je lepo zorel. To sta opazila tudi zajec in medved ter mnogokrat nepovabljeni hodila v goste. Nekega večera sta se srečala v ovsu. Medved je zarenčal nad dolgouhim paglavcem: »Poberi se odtod, oves je moj!« Zajec je pomigal z ušesi in odvrnil: »Oves je tvoj, prav, pozobljem ga pa jaz; taka hrana mi tekne!«

Tako oblastno besedičenje je debeluhu zaprlo sapo, zajec pa je nadaljeval: »Buča, meni, da moraš vse ti požreti, ker si večji od mene, za oves se še stepeva, da ti bodo pete žvižgale. Kar poizkusiva sel Pa Bog ne daj, da bi kateri pri tem izgubil življenje. Stisniva najprej kamen, kateri ga bo tako stisnil, da bo prišla voda iz njega, tistega pa bodi oves!«

kegljala, kakor on, in novošateljsko vino je pila le, če je bilo prav pošteno krščeno. Zato pa je, mnogo laže kakor stari gospod, ljudi z besedami pošiljala ter obsojala — v pekel. Ena, dve, tri, in že je temu ali onemu s tem zapretila, če se je količkaj pregrešil.

Naš župnik pa nikakor ni bil vnet za takšno strogost, v vsaki pridigi je poudarjal neizmerno ljubezen Boga Očeta, o Njem, o »Velikem, katerega ne spoznajo in ga prezirajo« — tako ga je imenoval — je govoril z besedami najplemenitejše poezije. Ako je o tem govoril kako je Bog dober, tedaj ga je prevzelo navdušenje, tako veliko in tako resnično, da je premagalo tudi poslušavce, brez odpora jih je potegnil za seboj, da so, kakor on, Boga častili z veseljem in brez strahu. »Pekel?!« — I, seveda — ta mora biti, saj stoji o tem v Svetem pismu, ne da se tajiti. »Toda vedite, ljubi ljudje, v pekel jih pride pravzaprav le bolj malo. Le tisti, ki so sejali sovraštvo med človeštvom, sovraštvo in pa nezaupnost. V prvi vrsti politični časnikarji.« Oh, le-teh naš župnik kar ni mogel trpeti, ni jim pustil, da bi prišli do besede. Češ, oni so krivi vsega, vojske, nenravnosti, nazadovanja porodov, kratka: vseh nezdod, ki so zadele in zadevajo človeštvo. Le malo je manjkalo, da ni izrekel, češ da so odgovorni tudi za — vesoljni potop. O takšnih časnikarjih je pripomnil, da bodo po smrti v večnem ognju pečeni, osmojeni in praženi, in da se kazni še poostrijo, je rekel, da bodo tupatam spet od mrtvih vstali. Le-tem grešnim kozlom je pridružil tudi vse duhovnike, ki so Boga izdali in

opravljali, ki je bil že precej prileten, a še čil in čvrst. Da hlapcev in dekel ni manjkalo, se razume, kajti bližnje polje in travniki so bili povečini Otrobova last.

Oče Breznikar in Otrob sedita v sobi, ki ji pravijo »hiša«; po stenah in stropu je poslikana in okrašena z lepimi slikami. Na mizi in na oknih so rože. Tla so belo poribana, mize in klopi so iz težkega dobrega lesa, zavese in prt na mizi pa iz domačega platna. Visok ržen hleb kruha je pokrit z lepo šivanim prtičem. Marinka je bila nekaj let pri sestrah uršulinkah v Celovcu, kjer se je marsičesar naučila. Nekoč bo dobra in spretna gospodinja. Vsi jo imajo radi: »naše sončece« ji pravijo.

Pozno je že, ko se poslovi Breznikar od otroka. Marsikaj mu je v tej večerni uri zaupal. Pripovedoval mu je o Tirolcih, ki jih vodi Andrej Hofer in kako neustrašno se borijo. Tirolski kmetje so tudi njega nagovarjali in navduševali, naj se postavi v bran, če pride sovražnik. »Prepričan sem, da pride, se bodo že našli izdajalci, ki mu bodo pokazali pot k nam. Čez Stol nam preti nevarnost,« je trdil Otrob.

»Že mogoče,« potrdi Breznikar. »Toda kaj moremo mi, ko bo sovražnik oborožen od glave do nog?«

»Saj bi nam avstrijska vojska pomagala! Midva sva za boj že prestra, najina naloga bi bila, navdušiti za to stvar rožanske fante in može. Ti naj bi se borili za avstrijsko domovino.«

Ob kozarcu dobrega vina sta se navduševala in pila na bodočo zmago.

(Dalje prihodnjič)

J. Bilc:

Cirilu in Metodu

Ciril in Metod, učenika častita, neutrudno v dežele slovanske hitita. Oblake želita neverstva pregnati, luč vere narodom slovanskim prižgati. Možaka častita Ciril in Metod slovanski osrečiti hočeta rod.

Ne strašita truda se težkega dela, v kraje neznane hitita vesela. Le dalje, le dalje čez hribe, doline, po trnjevih potih čez gole strmine. Možaka častita Ciril in Metod slovanski osrečiti hočeta rod.

Zdaj tuga in smrt spremeni se v veselje, spolnjujejo njima prisrčne se želje, ker znamenje križa Slovan že objema in Kristusovo vero in krst že prejema. Možaka častita Ciril in Metod osrečila blagi slovanski sta rod.

Al Kristova vera nikoli ne mine, s spomina beseda pa ustmena zgine: zatoraj pa blagovest sveta dva brata Slovanom v besedi slovanski podata. Možaka častita Ciril in Metod osrečila blagi slovanski sta rod.

(„Zlati vek“, pri Blazniku v Ljubljani 1863)

Ustavil ga je šele volk: »Hej, pobratim, kam tako hitro, saj vendar ne gori voda!« Kosmatinec je v sramu priznal: »Ljubi brat, skoraj bi bilo po meni, majhna žaba mi je mojster!«

»Dvema pa gotovo ne bo,« je menil volk. Šla sta pod klanec gledat junaka zajčka. Medved se je postavil na zadnje noge in je videl zajca, volk pa ga ni videl, ker je bil premajhen in se na zadnje noge ni znal postaviti.

»Vidim, moram ti pomagati,« je rekel kosmatinec, prijel volka, se postavil z njim na zadnje noge, ga dvignil visoko v zrak in vprašal: »No, ali ga vidiš tam zadaj za plotom? Mrcina, odgovori, ga li vidiš ali ne?« Volk pa ni odgovoril sedaj, pa tudi pozneje ne, ko ga je medved izpustil iz objema; kajti medved ga je pri dvigu stisnil tako krepko, da je bilo po njem.

Medved je izbulil oči, ko je videl mrtvega tovariša: »Sam pogled ga je umoril, moram biti pač zelo trden, da ni še po meni, ko sem vendar z zajcem govoril in še celo poleg njega ležal!«

Brž je kosmatinec pobegnil iz naših krajev in se še do danes ni vrnil, pa tudi volkov ni več v naših gozdovih, kajti poslednjega je do smrti stisnil medved, ko mu je hotel pokazati zajca.

Zato pa pri nas miga dolgouhec v ovsu, pa tudi ob plotu ga najdeš.

obiskovala sta bolnike in druge pomoči potrebne ter jim stregla. Ljudje tega kraja so bili kakoru v nekakšni puščavi zaprti, in zato sta jim ta dva morala biti zdravnik, sodnika in tehnika, skratka: župnik in učiteljica sta bila služabnika vsega gorskega prebivalstva.

Črnolasa, lepa učiteljica je zdaj zares postala »naša voditeljica«, celo za najstarejše vaščane. Njena francoščina, ki je kakor godba zvenela, jih je razveseljevala prav tako kakor raskava nemško-švicarska izreka francoske govornice starega gospoda. Skupaj sta hodila, da sta delila tolažbo in nudila pomoč, ona s svojim ljubkim deklíškim smehljajem, on pa s svojim zdravim bobnečim smehom. In oba dva sta delala čuda. V župnikovih očeh je imela učiteljica samo eno napako: bila je brez napak, in to mu je včasih napravilo žalost. Rekel je: »Naš dobri Bog ne pusti, da bi angeli dolgo ostali na zemlji. In takih ljudi, kakršna je voditeljica, bi mi dolgo časa potrebovali. — Voditeljica, vi bi se morali nesrečno zaljubiti, v mene na primer...« S kako strašnim pogledom je takrat ošinila našega župnika!

Sploh pa je bila naša voditeljica mnogo strožja nego prečastiti gospod. Nikoli ni obstala pri plesišču na prostem, da bi gledala vrteče se dvojice; ob državnih in narodnih praznikih, 14. in 17. avgusta, je s svojimi učenci ter učenkami pela pred županom domoljubne pesmi k večji časti obeh domovinskih dežel, toda nobene veselice se ni udeležila, tudi narodne ne; ni norela okoli kresa ob šentjanževem kakor naš župnik s svojimi učenci: nikoli ni

govorili zoper njegovo ljubezen. »Največji greh je trdosrčnost in prevzetnost,« je dejal prečastiti; »napuh je in greh zoper Sv. Duha, ako hoče napihnjeni osel meriti neskončnega Boga po svojem merilu.« Tudi molitvenih mlinov ni mogel trpeti. »Ljubi ljudje, pred vsako molitvijo storite kako dobro delo ali obudite dobro misel in dober namen, da vam pripravijo pot do božjega Srca!«

Če pomislimo, da je dobri mož takšno pridigo ponavljal dolgih trideset let in jim sam svetil z dobrim zgledom, bomo razumeli, zakaj se v njegovi cerkveni občini ubožstvo nikoli ni moglo izprevreči v bedo in brikkost nikoli v obup.

Včasih se je medsebojna pomoč razodevala celo v smešnih oblikah. Ako je kdo moral zaklati kako živinčce, so meso, bodisi da je bilo konjsko, bodisi da je bilo kravje, vsi ostali prebivalci cerkvene občine pokupili in, če je le šlo, tudi pojedli. Tisti kmet, ki ga je bila zadela nezgoda, je torej izgubo lahko prenašal, zlasti če je bil »rjavec« ali »sivec« že slab od starosti in »belka« ni nič več hotela iti po plemenu.

In če je kak človek zbolel, so ga vse stare ženske iz obeh vasi skupaj zdravile z domačimi sredstvi. Zdravnika so šele poklicali, ako je bolnik že prišel umirati. Ljudje so mislili, da mora priti pred smrtjo kakor župnik. Kaj je bolniku, kakšno bolezen ima, to jim je bilo vseeno. Če ga niso mogli namazati z jodovo tekočino, so pa pomagali vroči krompirčki, katere so mu položili na trebuh, ali pa kako sredstvo za odvajanje. (Za kakšno boleznijo pa je bil

kdo umrl, vedeti o tem je v vasi veljalo za lep običaj.) Ako jod in krompirčki in ricinovo olje niso pomagali, tedaj sta prišla voditeljica in župnik in ta dva, gospoda moja, sta razumela in vedela več nego zdravnik.

Rekla sem, da je naš župnik povsod prednjačil v delih krščanske ljubezni. Žal, da njegovega zgleda niso vselej in v vsem posnemali. Kdo bi pa tudi, kakor on, mogel imeti pogum, da bi pustil hišna vrata odprta noč in dan? Pri njem ni bila kuhinja, katere vrata so držala na cesto, nikoli zapahnjena, in dan za dnem je stal zraven kruha in prekakjene slanine vrč sadjevca na težki mizi. Na daleč in na široko je bilo znano, da je tukaj smel vstopiti vsak in se pokrepčati. »Kdor je lačen ali žejen, naj vstopi ter si postreže!« je bilo napisano na vratih; obrtniki in popotniki, drvarji in tihotapci so vstopali. Toda v vseh teh tridesetih letih se nikoli ni primerila kaka tatvina. Nekoč je ležal zgodaj v jutru zraven vrča sadjevca celo novc za dva franka in pa listič: »Dobremu norčku od hvalčnega siromačka.«

Ko je bil to prebral, je naš župnik celih osem dni grešil s tem, da si je ošabno nekaj domišljeval sam o sebi. Njegova gospodinja, oskrbnica ter postrežnica pa se je nasprotno sramovala neizrekljivo zaradi razžaljenja. Imela je izrazit čut za duhovniško dostojanstvo. Dobra služabnica se je čutila obvezano, da tudi s svojo osebo podpre to mašniško veljavnost. Kazala se je vose zaprto, molčečo in strogo.

(Dalje prihodnjič)

Nationale Minderheiten und kleine Volksgruppen ...

(Nadaljevanje s 1. strani)

neu (Südtirol); die ungarischen Minderheiten in Rumänien, Jugoslawien und der Tschechoslowakei).

Die Beurteilung der Minoritätenprobleme in Europa war und ist höchst unterschiedlich. Um diejenigen Volksgruppen, die von ihrem „Mutterland“ losgelöst, einem „fremden“ Staate einverleibt sind, kümmert sich im allgemeinen dieses „Mutterland“ in angelegentlichster Weise (Beispiel: das Verhältnis Österreichs zu Südtirol, Dänemarks zu Südschleswig); die Sorgen dieser Minderheitsgruppen sind Sorgen des Gesamtvolkes, als dessen integrierende Teile sich auch diese Minderheiten empfinden; das Selbstbewusstsein und der Selbsterhaltungstrieb solcher Gruppen findet stets oder doch fast stets einen Rückhalt in dem Volkstum des „Mutterlandes“.

Die Assimilation einer Minderheit an das Staatsvolk und der Übergang zu dessen Sprache bringt zwar mit der Minderheit auch das betreffende Minderheitsproblem zum Verschwinden, bedeutet aber für europäische Auffassung keine Lösung des Minderheitsproblems; es war nicht europäisch, sondern höchst uneuropäisch, als bei einer Besprechung der Minderheitenprobleme im Genfer Völkerbund der zwanziger Jahre von dem brasilianischen Vertreter (Mello Franco) den europäischen Minderheiten allen Ernstes der Rat gegeben wurde, doch der Einfachheit halber auf ihre Sprache zu verzichten und die Sprache des Staatsvolkes anzunehmen. Keines der europäischen Völker würde sich damit abfinden, wenn seine einem anderen Staat angehörigen Volksteile ihre angestammte Sprache und Kultur verlören.

Eine besondere und vielfach recht dornenvolle Problematik liegt nun bei denjenigen Volksgruppen vor, die überhaupt nur noch als Minderheiten existieren. Es handelt sich in der Hauptsache um folgende: Basken, Rätomanen und Ladinern, Aromunen, (Zinzaren, Friesen, Sorben (Wenden); und sodann die sämtlichen heute noch keltisch sprechenden Volksgruppen; selbst die Iren, die ihren eigenen Staat besitzen, gehören hierher, da die Irisch-Sprechenden in Irland ja nur noch eine kleine Minderheit bilden; auch die Katalanen sind hier zu nennen, obwohl sie gewiß kein „kleines“ Volk sind.

Man stößt sehr oft, auch in gebildeten Kreisen, auf die Ansicht, daß der Fortbestand dieser „kleinen“ staatenlosen Nationen und Volksgruppen eine Frage von untergeordneter Bedeutung sei, daß zum mindesten kein europäisches Interesse an der Erhaltung dieser „kleinen“ Sprachgemeinschaften bestünde. Das Verständnis für die Bedeutung der Minderheiten und der kleinen Volksgruppen ist in

verschiedenen Ländern Europas noch sehr unterschiedlich entwickelt.

Während zum Beispiel die skandinavischen Völker alles tun, um den Lappen (Samen) ihre sprachliche und kulturelle Art zu erhalten (Schulen und Volksbildungseinrichtungen jeglicher Art) und auch bei dem Durchschnittsskandinavier ein ausgesprochenes Gefühl dafür vorhanden ist, daß diese kleine Volksgruppe Werte besitzt, die man ihr nicht nur nicht nehmen darf, sondern die es sogar verdienen, in jeder Beziehung gepflegt zu werden, kann man in Spanien, auch bei Gebildeten, die Ansicht finden, daß es für die Basken doch allerhöchstens gut sei, wenn sie ihre „niedere“ Sprache verlören, um dafür die vorgeblich sehr viel „höher“stehende spanische Sprache einzutauschen.

Die offizielle Politik der Staaten gegenüber ihren Minderheiten spiegelt die Einstellung der Volkstümer, ihr Verständnis bzw. ihre Verständnislosigkeit gegenüber den Problemen der Minderheiten, wider. Aber selbst da, wo die Rechte der Minderheiten durch zwischenstaatliche Verträge anerkannt sind, gibt es immer noch Mittel genug, um der Minderheit ihr kulturelles Dasein zu erschweren. Am schlimmsten ist wiederum natürlich die Lage der „kleinen“, staatenlosen Völker, also eben der Volksgruppen, die überhaupt nicht Teile eines großen Volkes sind, sondern völlig schutzlos, nur auf sich selbst gestellt, dem problematischen Wohlwollen oder auch dem direkten Übelwollen des Staatsvolkes gegenüberstehen.

Zwei Formen des Verhaltens der Staatsvölker gegenüber den Minderheitengruppen dürften als die für diese allergeringsten und — wenn wir uns eine moralische Bewertung erlauben dürfen — vom sittlichen Standpunkt aus als die verwerf-

lichsten bezeichnet werden: die eine entspringt bisweilen geradezu bewußter Bosheit, die andere bornierter Verständnislosigkeit: 1) systematisch geförderte Unterwanderung des Gebietes einer Minorität mit dem Ziel, diese Minorität auch noch in ihrem eigenen engeren Heimatland zur Minderheit zu machen. Das typischste Beispiel dafür lieferte das faschistische Italien gegenüber den Südtirolern; das Ziel war hier, durch künstliche Schaffung standortfremder Industrien und durch systematisches Hereinholen italienischer Arbeiter die Südtiroler auch in ihrem eigenen Land zahlenmäßig zu überrunden und sie damit rettungslos dem völkischen Untergang preiszugeben. 2) die andere Einstellung und das aus ihr resultierende Verhalten dürfen wir wohl als (bewußte oder unbewußte) Seelenvergiftung bezeichnen; eine solche liegt vor, wenn der Minderheit von dem Staatsvolk ein Minderwertigkeitskomplex suggeriert wird mit dem Erfolg, daß diese sich ihrer eigenen Sprache und Volkskultur zu schämen beginnt. Die Prozesse derartiger „Umsprachungen“, die meist bei der oberen Gesellschaftsschicht beginnen, reichen an mehreren Stellen Europas bereits Generationen, zum Teil sogar Jahrhunderte, zurück; oft, ja meist sind dabei die Renegaten und deren Nachkommen die schlimmsten Gegner der „kleinen“ Volksgruppe und ihrer Sprache. Immer ist es bereits der Anfang vom Ende, wenn eine kleine Gruppe, statt auf ihre eigene Sprache stolz zu sein und sie als kostbaren Schatz zu hüten, anfängt, sich dieser Sprache zu schämen und die Sprache des „großen“ Volkes, in dessen Staatsgebiet sie wohnt, für vornehmer zu halten. Zu Unrecht wird behauptet (z. B. von gewisser Seite gegenüber der slowenischen Minderheit in Kärnten), daß hier natürliche Prozesse vorlägen, die aufhalten zu wollen töricht, sinnlos und unmöglich sei.

(Nadaljevanje sledi)

V. Zaletel:

Glas iz Argentine ob koncertu slovenske gimnazije

(Nadaljevanje s 3. strani)

Kako pojejo tam tako majhne vasice, koliko glasov zmore eno tako naselje, kako visoko so tehnično izurjeni in koliko lepote in svežine je v teh glasovih! In koliko žrtve so zmogli vsi ti pevci, koliko časa žrtvujejo za to, ne meneč se za to, ali bodo imeli kaj dobička! Ali naj primerjam to z Argentino? Tu je en sam kriterij za to stvar: koliko denarja mi bo to dalo, koliko časa bom s tem izgubil in izračunam matematično, da je bolje, da čas uporabim za kaj drugega, kar mi bo prineslo denar. Bariloče ne zmorejo nobenega zboru. Te dni je hotel nekoliko zapeti občinstvu na koncertu na dan sv. Cecilije edini zbor tu, vodi ga oni g. Ommerborn, ki nam je takrat snemal za Vas, pa so sami stari glasovi — sivolasi moški in sključene ženske z naočniki. Kako naj se njihov glas primerja n. pr. z vašimi koroškimi zbori! In sam pevovodja Ommerborn je človek, ki dobro pozna note in izvrstno zaigra vsako noto na violino brez napake, a poslušalstva ne navduši, igra brez duše. Kako

bo mogel tak vliti življenje pevskemu zboru, pa tudi če bi razpolagal z najboljšimi glasovi! Zato so poslušalci odšli iz dvorane brez navdušenja, s prazno dušo, brez doživljanja. Kakšna razlika med majhnim šmihelom ali Selami in Bariločami! Seveda je poleg žrtve posameznikov potrebna sposobnost dirigenta s katerimi razpolagajo koroški Slovenci.

Koncert Pevske zveze je odlični! Potem pa akademija gimnazije! Nikdar vam ne bom mogel dopovedati občutkov, ki ste mi

„Letno poročilo“ slovenske gimnazije

V nedeljo, 23. junija 1963, smo se v velikem številu udeležili slavnostne akademije slovenske gimnazije, ki je letos praznovala svojo polnoletnost. Odprl se nam je majhen pogled v ogromno in požrtvovalno delo naših profesorjev in študentov na šoli in ob njej. Kakor smo videli že tukaj vso kulturno razgibanost in živahnost, tako se nam v še barvitejši podobi predstavi v novem »Letnem poročilu«, ki je pred kratkim izšlo. Ob zaključku šolskega leta ravnateljstvo gimnazije redno izda letno poročilo, letos je že šesto.

Kronika plodovitega šolskega leta, bi rekli. Kar na prvih straneh se nam predstavi profesorjski zbor kot nosilec glavne teže in odgovornosti pri vzgoji mladine. Poročilo nas seznani z vrsto dogodkov v teku šolskega leta, zvemo za zanimive podrobne podatke iz življenja na šoli.

Profesor dr. Ozigan je prispeval jezikovno in glasbeno razpravo o ziljskih navadah in šegah. Profesor dr. Polanc poroča ob priliki 1100-letnice prihoda bratov Cirila in Metoda v naše kraje o teh dveh velikih možeh. Prof. dr. Feinig pa piše o slavnostni akademiji 23. junija. Tudi avstrijska televizija je v svoji oddaji »Streiflichter aus Oesterreich« prinašala odlomke s te akademije.

»Po prizadevanju šole in po koristni zaposlitvi dijakov v izvenšolskem času je vidno rasla duhovna setev«, tako ugotavlja prof. dr. Pavle Zablatnik. Večstranska zaposlenost dijakov je dijake torej le spodbujala do še večjih uspehov. Trije učenci osmega razreda so sodelovali pri mladinskem orkestru v Glasbenem domu. Na svojem obisku na Dunaju naši dijaki niso samo sprejemali, ampak tudi dajali. V ubranem zboru so se radi oglašali z lepo slovensko pesmijo, ki je zbujala pozornost in prijetno presenečala. Gimnazija je nastopila tudi na mladinskem pevskem festivalu. Profesor dr. Vospornik prispeva še

jih dali z njo. Ni potrebno, da gledam na ravnatelja, ko očetovsko ljubeznivo govori dijakom in občinstvu, na spretnega napovedovalca in na to dr. Cigana, ki ga samo še slišim, kako potihoma intonira in nato zadoni slovenska pesem v koncertni dvorani — vse to razločno vidim pred seboj, ko poslušam koncert, kot ste mi ga posneli. Toda da ste sneli koncert v celoti, da slišim in gledam v duhu ob besedi profesorja ali deklamaciji dijakov, da sem tako rekoč telesno na vašem koncertu, tega vam ne morem dopovedati in se vam dovolj zahvaliti. In ne le, da je koncert končan in odhajamo s polno dušo domov — drugi večer zopet zadoni v moji sobi isti koncert in spet sem v dvorani v Celovcu in spet vidim pred seboj prijatelja dr. Cigana! Ne vem, če ste me razumeli, koliko ste mi dali s tem koncertom, ki sem si ga tako želel, a še daleč ne slutil, kaj mi bo prineslo v to puščavo. Nisem le jaz, ki sam to čutim, vsa moja družina in tudi drugi čutijo isto!

Ta množica svežih grl, dečkov, deklet, dozorevajočih fantov! Tako sem nehoti spet na mariborski gimnaziji, kjer je Jože Mihelič vodil enak zbor (jaz sem ga stalno v cerkvi spremljal). Potem še točke violine s klavirjem! In orkester muzikantov! Profesor solist bi bil vreden opere! In kako užge Premrlava: »Slovenec sem!« Če je kdo še tako zakrknjen ali mrzel, ga mora ta pesem ganiti!

Potem še šmihelski zbor, od katerega ste mi dali nekaj pesmi! Nikdar si nisem mislil, da bi tako skromna vasica, kot mi jo pokazate tudi na diapozitivu, zmogla tak zbor, kot ga ne bo zmogla vsa Patagonija (južni del Argentine) niti sto let, brez pretiravanja! Pri vsem tem postane človeku žal, da izgubljamo tako kratke dni tega revnega življenja v tej ubogi pampi, puščavi, nerodoviti zaradi suše in suhi na duši — tam pa življenje hiti s takim tempom dalje! Dirigentu šmihelskega zbora moje čestitke in naj ne bo hud, če nekdo v daljni Argentini posluša pevsko bogastvo njegovega zbora! —

Upam, da mi g. dr. Gerzetič ne bo zameril, da sem to sicer privatno pismo objavil, da bomo ob njem bolj razumeli, kakšno bogastvo imamo tukaj mi v naši pesmi, in bomo bolj hvaležni njim, ki nam jo tako požrtvovalno posredujejo. Pa ne le bogastvo, tudi tolažbo srca v hudih časih!

članek o dijaški knjižnici. Ugotavlja, da je »v šolskem letu 1962/63 povprečno vsak dijak na šoli prebral 10,6 knjig, medtem ko so si dijaki v prejšnjem šolskem letu izposodili le 5,1 knjig«. Vse to so stvari, ki jih z veseljem beremo in s ponosom ugotovimo.

Posebna pozornost je v Poročilu posvečena seveda prvi slovenski maturi in prvemu maturantom. Razrednik Pavle Zablatnik je prispeval zanimiv članek »Iz zgodovine osmega razreda«. Dijaki so se srečali s svojo domovino in njenimi kulturnimi središči. Ob teh je nastajal in rasel prvi slovenski osmi razred, ki je pred kratkim podkovan in zgrajen stopil v življenje.

Ko smo prebrali obširno Letno poročilo slovenske gimnazije, smo morali ugotoviti: tu je življenje doma. In tega življenja se najbolj veselimo, ker vemo, da je edini porok za rast in podvig slovenskega naroda na Koroškem.

V JUGOSLAVIJO LAHKO NESEMO 3000 DINARJEV

Po novih predpisih, ki so jih izdale jugoslovanske carinske oblasti, smejo lastniki potnih listov vzeti s seboj v Jugoslavijo največ 3000 dinarjev v bankovcih po 100 din. Ob izstopu pa ne smejo imeti pri sebi več kot 1500 din v bankovcih po 100 din.

MALA OGLASA

Iščemo dvosobno neopremljeno stanovanje v Celovcu ali v bližini za slovenski klub. Po možnosti kletno stanovanje. Oglasite se na uredništvu.

Tesarje in tesarske delavce takoj sprejememo s plačom, ki je večja od tarife. Za prenočevanje je preiskrbljivo. Zglasite se: Peter Walder, Stadtrathmermeister, Klagenfurt, Türksgasse 1, Tel. 52-70.

Šivalni stroji znamk: Gritzner, Rast & Gasser in Jax — najnovejši izdelki — popolnoma avtomatični Zick-zack-šivalni stroji so ponos gospodinje in šivilje, kateri jim olajšajo in skrajšajo delo. Naročite si ga takoj v strokovni trgovini šivalnih strojev:

JOHAN LOMŠEK

št. Lipš, Tihoja 2, P. Dobrla ves — Eberndorf, Telefon 247. Zahtevajte cenik. Ugodni pogoji.

Večji obrat v Celovcu išče pomožnega delavca

Plača zelo dobra, stalna zaposlitev in še mnogo drugih ugodnosti.

Ponudbe pod značko „Celovec“ na „Naš tednik-Kronika“

Izbira in kvaliteta

preprog, zaves in posteljnine v trgovini opreme

LODRON
VILLACH Lederergasse 12
Tujskoprometni in gostinski obrati dobijo poseben popust!

STROKOVNA TRGOVINA

ZA DEŽNA OBLAČILA

Ballon — Popeline, loden-plašči za moške, dame in otroke v največji izbiri! Gumijasta oblačila. Vsakovrstna popravila izvršimo takoj

VAL. TARMANN

KLAGENFURT, Völkemarkter Straße 16

Otroški vozički

Moško in damsko perilo

Poletne srajce za otroke

Hans Thomasser

Villach

Widmannsgasse 33